

Jesucristoi jáđovaiye báque Apocalipsis

Mamabũinore soyũiyebu Juan mácsũ ãi toivacaiye báquede Jesucristoi jáđovaiye báquede ã mácsũre. Juan mácsũ barejaquémavũ judíovacacsũ, Galilea ãmicũrijoborõcsacsũ, aru Jesús ãi yávaiye méne beorĩ soyũicõjeimaracacsũ. Ɛĩ mamicsũ Santiago básũque moa boairõescũ básũ barejaquémavũ, Jesúĩ órejaquiye jipocare ã mácsũre. Lucas básũ soyũrejaquemavũ Juan mácsũĩ borore Hch 3:1-4:22. Éfeso ãmicũriĩmarocavũ Jesúre jũ aivũre cor-eipõescũ barejaquémavũ. Iye jáđovaiye báquede járejaquemavũ ãi csũe báquede jabova ne bũoimũ Patmos ãmicũrijivũĩ (1:9). Apevũ ne dápiaiyepe, toivacarejaquemavũ iyoca paperayocare ãi csũede nore. Ɛbenita apevũ ne dápiaiyepe, toivacarejaquemavũ diyocare ãi csũede Éfeso ãmicũriĩmaroi o areno ĩmaroi, ã mácsũre ne jaetovarĩburu yóbore no jivũre jocarĩ. Toivacarejaquemavũ Jesúre jũ airõeva cójijivavũre siete paĩñamia cójijĩñamiai Asia ãmicũrijoborõĩ (1:4). Põescũ csũbebi majicsũ ye ỹjũ ãi toivacaijũ básarõre diyocare, ỹbenita obedivũ ne dápiaiyepe ãniũjũa báquede 94-98 d.C. bajĩ. Caiye ape toivaiye Majeracsũ Jũmenijicũĩ yávaiye mamaene soyũitucuboque toivaiye báquede ne toivarĩburu yóbore, Juan mácsũ toivacarejaquemavũ diyocare.

Juan mácsũ soyũrejaquemavũ diyocaque ãi jáino mácarõre Jesucristo meacsũ bajure, ñai toivaicõjeñũ mácsũ ã mácsũre caiye iye ãi jáđovaiye baquiyéde

ũ mácvare (cap. 1). Ina coreipõeva mácvare Jesúre jũ aipõevare siete painoa ãmaroacavũ b́acavũre toivacarejaquemavũ paperayocare (caps. 2-3). No yóboi, toivacarejaquemavũ parũre đacũyũ Jesúre jũ aipõeva ñájivũre ne jũ aiye boje, ne majinajiyere ayũ aipe vaiquíyede ijãravũi bũojaijãravũare, Jesucristoi vainĩ tũquiyede abujuvai jabocũre jarũvargĩ aru mamajãravũ búquiyede máre.

Juan ãi soyũrĩ bũino

¹ Iye soyũiyebu Jesucristoi coreóvare đaiyũe põevare. Jũmenijicũ coreóvare đaicõjequemavũ Jesucristore iyede úre memecaivũre, ne coreóvarãjiyere ayũ iye vaiquíyede maumena. Que baru ã daroquemavũ cũinácũ ãi ángelede ji yebai, ãi jãđovaquiyere ayũ yũre, Jũare, úre memecayũre, aipe tequinore ijãravũi. ² Yũ soyũquijivũ mũjare caiye ji jãiyẽ báquede, Jesucristo ãi soyũino mácarõ jãve bajure yũre Jũmenijicũ yávaiyede.

³ Torojuũcũyũme ñai jãri boroteyũ ji toivaiye báquede iye Jũmenijicũ yávaiyede soyũcaiyede aprevũre. Aru torojũrãjarama ina járiaivũ diede aru jũ arĩ đavũ yópe iye toivaiye đaicõjeiyere. Maumena vaiquíyebu caiye iye.

Juan ãi meaicõjeino ina Jesúre jũ aipõeva cójjivavũre

(Mt 24.30; Mr 13.26; Lc 21.27; Jn 19.34, 37; Hch 26.23; Col 1.18; 1 Ts 4.17; Ap 1.17; 4.5; 5.10; 20.6; 22.13)

⁴ Yũ, Juan, toivacavũ iyoca paperayocare mũjare, siete paiyajuboare Jesúre jũ aipõevare Asia ãmicũrijoborõi. Jũmenijicũ mearo đacajacũrĩ

mujare bojecubeda ñi me boje aru torojurivũ mujare ũmei me cãre ðajacurĩ mujare úque cãrijimevũva. Que ðacajacurĩ mujare Jũmenijicũ, ñai cũcũ caride, aru cũcũ bÁCũ javede, aru ðacũyũ apejãravũre. Aru que ðacajarãri mujare ina siete paivũ decova cãrivũ Jũmenijicũ jabocũi dobarõ mearo jipocai. ⁵ Que ðacajacurĩ mujare Jesucristo, ñai coũyũ bÁCũ yÁvaiyede jãvene Jũmenijicũrã pũ ne yaivÁiyeta úre, aru mamarũmũ nacajañũ mÁCũ yainore jarũvarĩ, aru cõjeñũ caivũ ina ijãravũcavũ jabovare. Ñai Jesucristorecabe Ʃcũ majare. Majarecabu ñajijurorivũ maje ãmeina teiye boje. Ʃbenita ñi Ʃe boje majare, úrecabe boarĩ jarũvaicõjeñũ mÁCũ ñi bajure, bojeðacũyũ majare ñi jiveque, maje ãmeina teiyede jarũvarĩ. ⁶ Ʃrecabe epeyũ majare ñi jaboteimara márajivũva aru sacerdoteva bárãjivũva máre, maje memecarãjiyere ayũ ñi mearore jímũre, jípacũre. Mearore jíjarãri caivũ Jesucristore, ñai parũcũ caivũ pũeno cainũmũa. Quédecabu.

⁷ Jãjara. Cristo ðacũyũme ocopeniboaque. Caivũ põeva jãrajarama úre, ina úre pẽvaivũ bÁCavũ jocũcũjaravena. Aru caiyajuboa põeyajuboacavũ Jesúre jũ abevũ chĩori orãjarama ne jidũé boje, ne jãiyede úre ãmeñũre cavarõre jocarĩ. Quédecabu.

⁸ Maje jabocũ Jũmenijicũ, yóre arĩ, coũyũbe, “Yũrecabu búyũ bÁCũ aru yóbocasũ máre. Que baru cãvũ yũ cainũmũa”, arĩ coũyũbe Jũmenijicũ, ñai parũcũ caivũ pũeno. Que baru ñ cãbi caride, aru cãrejaquemavũ javede, aru ðacũyũme apejãravũ baquinóre máre.

*Juan ñi jãino Cristo meac̃a bajure
(Ap 1.8; 2.8; 22.13)*

⁹ Ỹ, Juan, m̃jesc̃bu, maje j̃a aiye boje Jesucristo. C̃ariṽbu maja ĩ̃que c̃ĩnáṽpe. Ỹ máre ñájiṽ m̃japedeca. Aru Jesucristo par̃re ðaibi ỹre máre yópe ñi par̃re ðaiyere m̃jare, maje napinajiyere aỹ maje ñájiyede. Aru jabotede ðac̃ỹme majare ĩ̃que. C̃átecac̃a ỹ jabova ne b̃hoim̃a Patmos ãmic̃arijiṽai, ji coỹiye báque boje J̃amenijic̃ai yávaiyede Jesucristorã. ¹⁰ Nore ji c̃uede ñai Esp̃ritu Santo dápiac̃õjeame ỹre. Aru jápiacac̃a ji yóboi yávaino b̃jĩnore, yópe trompeta ãmic̃ariyo japuiyore japuiyere. ¹¹ Ñai yávaỹ ỹre coỹáme, yópe arĩ:

—Toivajac̃a caiye mi jãiyede caride paperayoca ãm̃j̃riyoca c̃ariáiyocaque. Aru toivarĩburu yóboi jarojac̃a diyocare diyajuboa siete paiyajuboa Jesúre j̃a aip̃õvare Asia ãmic̃arijorõi. Diyajuboa p̃õva c̃ariṽbu Éfeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia, aru Laodicea ãmic̃arĩmaroi.

Nópe arĩ, toivaic̃õjeame ỹre.

¹² Copedicac̃a, j̃ac̃ỹ ĩ̃re, ñai yávaỹre ỹre. Copedini j̃acac̃a siete paijaraboa p̃õib̃a t̃õijaraboa úruque ðaijaraboare. ¹³ Aru dijaraboa coricai c̃áteame c̃ĩnác̃a ãm̃. Maja, p̃õvape páỹ bateáme ñ. Doame ãm̃j̃ricaje cuitótecaje ñi c̃ubobaita eicajede aru b̃hoáme úruque ðaic̃vare ñi ñareba c̃ĩnátur̃a baji. ¹⁴⁻¹⁵ ĩ̃i podã boe mat̃iye bateáṽ yópe oveja podã lana ãmic̃aripodape, aru abobico j̃m̃rõpe máre. ĩ̃i yacor̃a cojiteaṽ yópe toa uruiyere, aru ñi c̃uboba cojidiba bateáṽ yópe tãure toaijide ðarĩburu yóbope. Aru ñi yávaino

jápurateavã yópe cãratãcuve ɱratãcuve bɱjinope.
 16 Cɱvateame ɱi pɱɱ mearpũravɱcarɱɱi siete
 paivɱ abiácovare. Ɔi jijecamure jocarĩ etavã
 cũináve boaicarove caipɱcarũravɱa ɱɱjidivere.
 Aru ɱi jiva pẽoávɱ yópe aviá pẽoiyere jãravɱ
 coricare.

17 Ji jãiyede áre, tɱcasɱ yɱ ɱi cɱboba yebai
 yópe yaiyá básɱe. Quénora tɱoáme yare ɱi pɱɱ
 mearpũravɱcarɱɱique. Aru áme yɱre:

—Jidɱbejasɱ mɱ. Yɱrecabu báyɱ básɱ aru
 yóbocasɱ máre. Que baru cɱvɱ yɱ cainɱmɱa.

18 Yɱrecabu apɱcɱ cainɱmɱa. Yúvacari
 yaidéjasɱ. Ɔbenita apɱvɱ yɱ cojedeca. Aru
 apɱcɱyɱmɱ cainɱmɱa. Quédecabu. Yɱrecabu
 llavede cɱvasɱ yaiɱ básavɱ ne cɱrõre máre.
 Que baru yɱrecabu bɱojayɱ nɱicõjeñɱ põevare
 toabo cũiméboi. 19 Que baru toivajacɱ caride

mi jãiyede aru aipe vaiquíyede yóbore máre.
 20 Que baru coyɱquijivɱ mɱre caride aipe
 aiyɱrõre ina siete paivɱ abiácovare, mi jãimara
 cɱrivɱre ji pɱɱ mearpũravɱcarɱɱi, aru ijaraboa
 siete paijaraboa pẽoibɱa tɱoijaraboa úruque
 ðaijaraboare máre. Diebu aru námu Jũmenijicɱi
 jãðovameno jipocamia ɱbenita jãðovaino caride.
 Jẽvari coyɱivɱ ina siete paivɱ abiácovare paivɱre.
 Nárecabu yópe ina siete paivɱ coreipõevare, Jesúre
 jɱ aipõeva cójjivaivɱ diĩmaroai siete paiĩmaroacavɱ
 ne coreipõevare. Aru jẽvari coyɱivɱ ijaraboa
 siete paijaraboare. Dijaraboarecabu yópe siete
 paiyajuboare Jesúre jɱ aipõeva ne yajuboa
 cójjivaivɱ diĩmaroa, siete paiĩmaroai.

Que arĩ, coyɱáme yɱre.

2

*Juan ñi toivacaino Éfesocavn Jesúre jñ airðevare
(Ap 22.2)*

¹ Que arĩ, toivaicõjeame yure.

—Toivajacñ ñre, ñai coreipðecure Jesúre jñ airðeva cójjivaivure Éfeso ãmicurĩmaroi. Yóre arĩ, toivajacñ mñ: “Yóre arĩ, coyñibi ñai cñvacñ ina siete paivñ abiácovare ñi pññ mearpñravñcapññi, ñai cñcñ ijaraboa siete pañjaraboa pñoiñña tñoiñjaraboa jñneboi. ² Coreóvaivñ yñ mi memeinore, memecayñre ñetñyñreca, aru mi napini ñájiyede máre. Coreóvaivñ yñ ye bñojabecñre napriññ pðeva ãmenare, aru jãri coreóvañre ina, ‘Ññjamu Jesúre jñ aivñre ne daroimara coyñãjivñ Jesús ñi yávaiye méne’, mi majiquiyere aivñre ñbenina jáve maru ne coyñino. Que teniburu, coreóvaivñ mñ Jesúre jñ aivñre ne daroimara ãnevare. Quéñora borocñrivñbu na. ³ Coreóvaivñ yñ ñetñbecñva napriññre mi ñájiyede yñre boje dajocabecñva.

⁴ Ñbenita cñináro mi ñainore ãmeina jáivñ yñ. Quĩjino bajuta ñññ mñ yñre caride. Mamarñmñre úteavñ mñ yñre pare mi ñmei. Ñbenita caride dajocavñ mñ mi ñede yñre. ⁵ Caride ãññjacñ yñre javede mi pare ñe báquere. Chñori jarñvajacñ mi ãmeina teiyede. Aru oatñvajacñ mi ñaiyede, ñacñyñ yóre mi ñaiye báquere mamarñmñre mi coreóvaivñre yñre. Pare úteavñ mñ. Ñbenita que ñaiyñbecñ baru, ñbecñ bacñyñtu mñ yñre. Que baru mi yebai darĩ, mi pñoiñña tñoiñjarabore ñni, pññvacñyñtu ñjarabore mñre jocarĩ.

⁶ 'Ëbenita cūináro mi ðainore me jáivꝯ yꝯ, mi ãmeina jáiyede ina nicolaíta ãmicariyajubocavꝯ ne ðaiyede. Yꝯ máre ãmeina jáivꝯ ne ðaiyede.

⁷ 'Caivꝯ me jápiajarã ñai Espíritu Santoi coyꝯiyede Jesúre jꝯ aipðeva cójijivaivꝯre: 'Ina mꝯjacavꝯ vainí tꝯivꝯre ãmenore jarꝯvarĩ ãicðjesꝯyꝯtu yꝯ Jꝯmenijicꝯi jioba coricacacꝯ jocꝯcꝯ jēidꝯare, arꝯre ðaijocꝯcꝯ dicꝯ ãmiá', arĩ coyꝯyꝯbe ñai Espíritu Santo", arĩ toivaicðjeame yꝯre.

Juan ãi toivacaino Esmirnacavꝯ Jesúre jꝯ aipðevare

(Ap 1.17; 20.14; 21.8; 22.13)

⁸ Bedióva cojedeca yópe áme yꝯre.

—Toivajacꝯ úre, ñai coreipðecꝯre Jesúre jꝯ aipðeva cójijivaivꝯre Esmirna ãmicariĩmaroi. Yópe arĩ, toivajacꝯ mꝯ: "Yópe arĩ, coyꝯibi ñai búyꝯ básꝯ aru yóbocacꝯ máre, ñai yaiyá básꝯ nasajañꝯ mácꝯ arꝯcꝯ cojedeca. Que baru cꝯvꝯ yꝯ cainꝯmꝯa.

⁹ Coreóvaivꝯ yꝯ mi ñájiyede yꝯre boje. Coreóvaivꝯ mꝯre cꝯve cꝯvabecꝯre máre. Ëbenita jáve ure cꝯve cꝯvanꝯ mꝯ Jꝯmenijicꝯi cꝯve méne. Aru coreóvaivꝯ yꝯ caiye iye ne ãmeina yávaiyede mi borore ina 'Judíovabu ñꝯja' ðbenina aivꝯre. Ëbenita judíova baju ãmema na. Qué Nora nárecabu Satanás jina. Aru cójijivaivꝯabu, memecarãjivꝯ úre.

¹⁰ 'Jidꝯbejacꝯ mi ñájiquinore. Jájacꝯ. Ñai abujvai jabocꝯ bꝯore ðacꝯyꝯme arevꝯ mꝯjacavꝯre ãmeina teivꝯre jēni jacoĩñami, jári coreóvacꝯyꝯ mꝯje jꝯ aiyede yꝯre. Cairꝯcarꝯgꝯare paijãravꝯa baquiýede ñájinajaramu mꝯja. Jꝯ ajacꝯ yꝯre pꝯ mi yaiyeta. Que teyꝯre, yꝯ bojedacꝯyꝯtu mꝯre me.

Mure cure đacuyumu jãravu cũiméjãravu baquinóre yáque.

11 'Caivũ me jápiajarã ñai Espíritu Santoi coyuyede Jesúre ju aipõeva cójjivaivure: 'Ina mujacavu vainí tuivure ãmenore jarũvarĩ nũmenajarama toaboi cũiméboi', arĩ coyũyabe ñai Espíritu Santo", arĩ toivaicõjeame yure.

Juan ãi toivacaino Pérgamocavu Jesúre ju aipõevare (Jn 6.48-50)

12 Bediõva cojedeca yóre áme yure.

—Toivajacu úre, ñai coreipõecure Jesúre ju aipõeva cójjivaivure Pérgamo ãmicarĩĩmaroi. Yóre arĩ, toivajacu mũ: "Yóre arĩ, coyũibi ñai cãvacũ ive boaicarove caipũcarũravũa urũjidivede. 13 Coreõvaivũ yũ mi cũrõre. Mũ cũvũ nore Satanás ãi jaboteinore, ãi jaboteimara jẽneboi. Ubenita nore cãcãvacari, me ju ayũbu mũ yure. ãnijãravũ bácarõ Satanás jina ne boarĩ jarũvaiye báquede Ántipas bácare, dajocabeteavũ mi ju aiyede yure. (Ñai Ántipas bácu coyuyũ barejáme yávaiyede jávene yurã pũ ne boarĩ jarũvaiyeta úre.) Boarĩ jarũvaima ã mácare no mi ĩmaro, Satanái cũrõi.

14 'Ubenita apejĩe mi đaiyede ãmeina jáivũ yũ. Arevũ mujacavu cũrivũ đaiũbu yóre Balaam mácu ãi bueiye báquere. Javede ñai Balaam mácu majicarejaquemavũ Balac bácare ãi ãmeina đare đaquiyere ayũ ina Israecavu bácare. Áicõjenejaquemavũ na mácare ãiyede pẽpeimarare ne jíye báquede. Aru ãmeina đaicõjenejaquemavũ na mácare arevũque némarebũcũva ãmevũque máre. Nóre Balac bácare đaicõjenejaquemavũ

Balaam mácsu. ¹⁵ Quédeca apenvu mujacavnu ðaivubv yópe ina nicolaíta ãmicuriyajubocavnu ne bueiyere.

¹⁶ 'Que barureca chñori jaruvajacv mi ãmeina teiyede. Aru oatuvajacv mi ðaiyede. Ubenita mi que ðaiyubedu, maumena dacuyumu yv mi yebai, ãdamatecuyv náre, ina Balaam mácsu ðaiyere ðaivure aru ina nicolaítava ne ðaiyere ðaivure máre, ive boaicarove etaiveque ji jjecamure jocarĩ.

¹⁷ 'Caivv me jápiajarã ñai Espiritu Santoi coyuyede Jesúre jv aipðeva cójijivaivure: 'Ina mujacavnu vainí tivvure ãmenore jarvvarĩ ãicðjecuyumu yv ãiye me cavarð mearo Jvmenijicv carðquede, iye ãiye yaveiyede ijãravvcavvure jocarĩ. Aru jícvuyumu náre coapa cñinájibo cãrajibo borijĩbore. Dijĩborã toivaino cvv cñináro ãmiá mamaro ãmiáre. Aru ina jacorvãjivv quévura coreóvarãjarama no ãmiáre. Apescv cvbecvbe coreóvayv no ãmiáre', arĩ coyvibi ñai Espiritu Santo", arĩ toivaicðjeame yvure.

Juan ãi toivacaino Tiatiracavv Jesúre jv aipðevare (Mt 16.27)

¹⁸ Bediónva cojedeca yópe áme yvure.

—Toivajacv úre, ñai coreipðescvre Jesúre jv aipðeva cójijivaivure Tiatira ãmicurĩmaroi. Yópe arĩ, toivajacv mv: "Yópe arĩ, coyvibi Jvmenijicv mácsu, ñai yacorvva cojididvva cvcv aru ãi cvboba máre cojidiba yópe tãure toaijide ðarĩburu yóbope.

¹⁹ Coreóvaivv yv mi ðainore. Aru mavjivv vcvvure yvure aru apvure máre, jv ayvure yvure, memecayvure Jvmenijicvare, aru nariñvure mi ñájiyede máre. Coreóvaivv mi ðaino mearore. Mearo ðaivv mv

caride mamarũũ jũ ayũ yũre mi ðaino mácarõ
pũeno.

20 'Ûbenita cũináro mi ðainore ãmeina jáivũ
yũ. Mũ jaetovabevũ nomióre ði ãmiá Jezabel. Õ
mũje jẽneboi 'Jãmenijicũi yávaiyede coyũcaipõecobu
yũ', ãbenina aibico õ. Õi bueiyeque jũjovaibico
ina yũre memecaivare. Que baru ãmeina ðare
ðaibico náre aprevũque némarebũcũva ãmevũque.
Aru ãre ðaibico náre ãiyede pẽreimarare ne jíye
báquede máre. 21 Joe coreniduivũ yũ ði chĩori
oatũvacojiyere ayũ ði ðaiyede, ði jarũvacojiyere
ayũ náre ði ãmeina tede ðaiyede jarũvarĩ. Ûbenita
oatũvaiyũbebico õ. 22 Que baru ñájine ðacũyũmu
õre pare. Aru ijimo macodóme õ, paraðo ði
parainoi. Aru ina õque ãmeina ðaivũ bácavũ
ne chĩori oatũvabedu ne ãmeina ðaiyede õpe,
paraicõjescũyũmu náre máre õpedeca, pare ne
ñájinajiyere ayũ. 23 Aru boarĩ jarũvacũyũmu
caivũ ina ði jũjovaimara mácavare, mamara
majũrórivare paivare.

'Que ðarĩburu caivũ Jesúre jũ aipõeva cójjivaivũ
coreóvarãjarama. Yũrecabu coreóvayũ caivũ
põevare caiye ne dápiaiye de aru caiye ne
ũede máre. Que baru bojedacũyũmu mũjare
coapa yóre mũje ðaiye báquepedeca. 24 Ûbenita
mũjacapũravũ Tiatiracavũ ðabevũ yóre ði
bueiyere. Coreóvaiyũbeevũ mũja iye Satanái majié
yaveiyede aprevũ ne ðaiyere. Cũbevũ apeno ji
ðaicõjeino mũjare copũ. 25 Quénora ðajarã yóre ji
coyũiyere ji yávaiye méne pũ ji copaidaiyeta.

26-27 'Ina mũjacavũ vainí tũivare ãmenore
jarũvarĩ aru ðaivũre yóre ji ũõpe pũ ne yaiyeta,

jabotede đacɥuɥmu náre cainoa joborđacavure iye parúeque yópe jipacɥi jabotede đaiye báquepe yure. Jabotenaɥarama náre parúeque. Que baru cainoa joborđacavɥ ne jɥ abedu, đarãjarama náre yópe jobojorogure boarĩ yavaiyere abođo tãuque đaiyoque. ²⁸ Aru cɥvare đacɥuɥmu náre ñai abiácorɥ p̃eõñɥ miadáre daiyede.

²⁹ 'Caiɥɥ me jápiajarã ñai Espiritu Santoi coyɥiyede Jesúre jɥ aip̃oeva cójjivaiɥure”, arĩ toivaicđjeame yure.

3

*Juan ñi toivacaino Sardicavɥ Jesúre jɥ aip̃oeware
(Mt 10.32; 24.43-44; Lc 12.8, 39-40; Ap 16.15;
20.12)*

¹ Bedióva cojedeca yópe áme yure.

—Toivajacɥ áre, ñai coreip̃oecure Jesúre jɥ aip̃oeva cójjivaiɥure Sardis ãmicarĩĩmaroi. Yópe arĩ, toivajacɥ mɥ: “Yópe arĩ, coyɥibi ñai daroyɥ Espiritu Santore Jesúre jɥ aivɥ ne cójjijĩamiai siete paĩĩmaroai aru cɥvacɥ ina siete paivɥ abiácovare máre. Coreóvaivɥ yɥ aipe đayure mure. Æbenina arĩ, ‘Đayube Jũmenijicɥi arđpe ñi parúeque’, coyɥivɥbu mura. Æbenita coateyɥ bajubu mɥ Jũmenijicure jarɥvarĩ. ² Jũracɥɥ, jabɥóvaɥɥ bɥojabevɥ mɥ mi memecaiyede jocarĩ Jũmenijicure. Que baru Jũmenijicɥ ãmeina jáimi mare. Que baru cãñape ãmejacɥ mɥ. P̃eno parure đarĩ jɥ are nure đajacɥ míɥure ne ũmei, ina coatebevare cãreja Jũmenijicure jarɥvarĩ, ne coateni bíjabenajiyere ayɥ áre jarɥvarĩ. ³ Que baru arure nɥjacɥ caiye iye Jũmenijicɥi yávaiye méne ne bueiyyede mi jápaiye

báquede. Diede jápiarĩ, jũ arĩ, chĩori oatuvajacũ mi ðaiyede, jarũvacũyũ mi ãmeina teiyede. Ëbenita nópe mi ðabedu, dacũyũtu yũ mi yebai yópe ñavaipõescũ ãi daiyere. Aru ji ðaquinũmũre ye majibescũyũtu mũ.

⁴ Ëbenita obebejĩna curivũbu no Sardis ãmicurĩĩmaroi ãmene ðabevũ, yópe põeva docũtede ðabepe ne cuitótecajeare, ne ðaiye boje yópe Jũmenijicũi urõpe. Nárecabu dorãjivũ cuitótecajea boricajeare aru curãjivũ yũque. Que ðarãjarama me, ne napini coreiye boje Jũmenijicũi jíye báquede náre.

⁵ Ìna mũjacavũ vainí tũivũ ãmenore jarũvarĩ nápe paivũ cuitótecajea boricajeare dorãjarama. Ne ãmiá toivaino mácarõre ãnitucubo Jũmenijicũi paperatucubo, caivũ ina jãravũ cũiméjãravũ baquinóre cũvarãjivũ yũque ne ãmiáre toivaitucubore tũreni jarũvabescũyũtu yũ ne ãmiáre. Quénora, ‘Ji põevatamu na’, arĩ coyũcũyũtu jipacũi jãinore aru ãi ángeleva máre ne jãiyede.

⁶ ‘Caivũ me jápiajarã ñai Espíritu Santoi coyũiyede Jesúre jũ aipõeva cójjivaivũre’, arĩ toivaicõjeame yũre.

Juan ãi toivacaino Filadelfiacavũ Jesúre jũ aipõevare

(Ap 21.2)

⁷ Bedióva cojedeca yópe áme yũre.

—Toivajacũ úre, ñai coreipõescũre Jesúre jũ aipõeva cójjivaivũre Filadelfia ãmicurĩĩmaroi. Yópe arĩ, toivajacũ mũ: “Yópe arĩ, coyũibi ñai meacũ baju, memecayũ Jũmenijicũre, aru jãvene bueyũ máre. Érecabe cũvacũ llavede, ñai jabocũ David

bácu jino mácarõre. Yópe p̄õescu voaiyere bieivede aru bieicõjemepe arevure divide, nopedeca ùi ðaicõjeiyede p̄õevare apede, ñame b̄hojabenama ðaicõjemevu náre diede. Aru yópe p̄õescu bieniburu yóbore divide máre, voaicõjemepe arevure divide, nopedeca ùi ðaicõjemene p̄õevare apede, ñame b̄hojabenama ðaicõjeivu náre diede. ⁸ Coreóvaivu yu aipe ðayure mure. Coreóvaivu yu obebeĩna mívu curivure memecarãjivure yure. Ju aivu mu ji yávaiyede. Aru 'Jesucristobe ji jabocu', ju arĩ soyuvu mu. Que baru jẽvari soyurĩ, yópe p̄õescu apesure ecoicõjeiyere jedevacobe bieivede voarĩ aru apesure bieicõjemepe divide, nopedeca mure memecaicõjeivu yure. Aru p̄õescu cubebi mure memecaicõjemeni majicu.

⁹ 'Soyuvu mure ne borore ina 'Judíovabu ñaja' aivure, ùbenita judíova baju ãmema na. Quénora Satanás jinatamu cójjivaivu memecarãjivu ãre. Náreca ñhatutare ðacnyumu yu mi cuboba yebai, ne coreóvarãjiyere ayu ji baju ucure mure. ¹⁰ Napivu mu mi ñájiyede yópe ji ðaicõjeiye báquere mure. Que baru jarĩ coresnyumu yu mure mi ñájine ðaiyede. Caivu ijãravacavu Jesucristore ju abevu ne ñájinajiye javvu náre. Ùbenita mure cadatecnyumu yu, mi ñájimequiye ayu iye ñájiovaiyeque. ¹¹ Maumena dacnyumu yu. Ðajacu yópe mi bueiyepe ji yávaiye méne apesu ùi ìmequiyepe ayu mi bojede mure.

¹² 'Ina mujacavu vainí tuivure ãmenore jaruvarĩ epesnyumu jabova parurivava Jũmenijicu cãrami jivui yópe b̄sc̄porarua parure ðaiyere cãramine. Aru etabenajarama na nore jocarĩ cainymua.

Aru toivacꝝꝝꝝꝝ ꝝꝝ nára Jūmenijicꝝꝝ āmiáre, aru Jūmenijicꝝꝝ ĩmaro āmiáre máre. No mamaro ĩmaro Jerusalén āmicꝝꝝꝝꝝꝝꝝ. Ĕmequiyebu cavarō mearo Jūmenijicꝝꝝ cꝝꝝꝝre jocarĩ. Aru toivacꝝꝝꝝꝝ nára ji āmiá mamarore máre.

¹³ 'Caivꝝꝝ me jápiajarā ñai Espíritu Santoi coꝝꝝiyede Jesúre jꝝ aipōeva cójijivaivꝝꝝre”, arĩ toivaicōjeame yꝝre.

Juan ãi toivacaino Laodiceacavꝝꝝ Jesúre jꝝ aipōevare

(Jn 1.3; 16.33; Col 1.15, 18; He 12.6; Ap 5.5)

¹⁴ Bediōva cojedeca yóre áme yꝝre.

—Toivajacꝝ ꝝꝝre, ñai coreipōecꝝꝝre Jesúre jꝝ aipōeva cójijivaivꝝꝝre Laodicea āmicꝝꝝꝝꝝꝝꝝꝝ. Yóre arĩ, toivajacꝝ ꝝꝝ: “Yóre arĩ, coꝝꝝibi dajocabecꝝꝝva, ñai coꝝꝝꝝ yávaiyede jávene Jūmenijicꝝꝝã ꝝꝝ ne boarĩ jarꝝꝝvaiyeta áre. Ĕrecabe Jūmenijicꝝꝝ caiyede cꝝꝝꝝꝝre ðaimꝝꝝ máꝝꝝ. ¹⁵ Coreóvaivꝝꝝ ꝝꝝ aipe ðayꝝre mare. Coreóvaivꝝꝝ ꝝꝝ maucꝝꝝvabecꝝꝝre yꝝre yóre jꝝꝝꝝꝝꝝꝝꝝ. Aru coreóvaivꝝꝝ ꝝꝝ memecabecꝝꝝre mi ũmei yóre toaijꝝꝝꝝꝝꝝꝝ. Mꝝ jꝝ ayꝝꝝvacari yꝝre, majiéda quénora jꝝ ayꝝꝝbu. Yóre oco aviá ãi boiyequé toaijꝝide ðaiocore ũcꝝꝝiyꝝꝝꝝꝝre maja, nopedeca mi majiéda jꝝ aiyyede yꝝre ꝝꝝꝝꝝ ꝝꝝ. Mi me jꝝ arĩ memecaru yꝝre, yóre toaijꝝꝝꝝꝝꝝꝝ meajebu. Mi jꝝ abeni maucꝝꝝvaru yꝝre, yóre jꝝꝝꝝꝝꝝꝝꝝꝝ, meamejebu. Ĕbenita mi jꝝ aiye boje yꝝre majiéda quénora, ꝝꝝꝝno baju meameꝝꝝ. Que baru coavajacꝝ mi baju yꝝre jarꝝꝝvarĩ o memecajacꝝ yꝝre mi ũmei. ¹⁶ Ĕbenita mi ðabe boje yóre ji ꝝꝝꝝre majiéda toaijꝝꝝꝝꝝꝝꝝ ꝝꝝ. Que baru

jarɨvacɨyɨmu mɨre yɨre jocarĩ yópe ji jēcutuiyere oco majiéda toaijiede ji jijecamure jocarĩ.

17 'Múcapūravɨ 'Ŭre cɨve cɨvanɨ yɨ', arĩduivɨ mɨ. Aru 'Apejīe ye jaɨbevɨ yɨre', arĩduivɨ mɨ. Aru 'Caiye cūináturɨ me nɨivɨ yɨre ji majié boje', arĩduivɨ mɨ. Ŭbenita ye coreóvabescɨbu mɨ mi baju chĩoñɨre, yópe cōmaje ãrojascɨre, cɨve cɨvabescɨre, jãri eabescɨre, aru cuitótescɨre cɨvabescɨre máre. Yópe jãri eabescɨ ñi jãri eabere ijãravɨquede, nopredca majide eabevɨ mɨ Jūmenijiscɨ jiede. Aru yópe cuitótescɨre cɨvabescɨ ñi cɨyere, nopredca cɨyevɨ mɨ mi ãmeina teiye boje Jūmenijiscɨ jãinore. 18 Que baru majicɨyɨbu mɨre aipe ðaiye jaɨrõre mɨre. Yópe pōescɨ bojedaiyere úrure mearo baju toaijiede ðaino mácarõre, mɨ jãve cɨve cɨvaiyɨcɨ baru, j̄jascɨ yɨre iye méne ji cɨvaede. Dinɨmɨ maquinóre jãve cɨvacɨyɨmu mɨ ɨrarõ méne Jūmenijiscɨ jiede. Aru yópe pōescɨ ñni bojedaiyere cuitótescɨre boriscajede ñi doquiyepe ñi bajure cɨyoje tebecɨyɨ, yópe ãmeina teiyede joaimɨ máscɨre bájascɨ mɨ ji yaiye boje, cɨyoje tebecɨyɨ mi ãmeina teiye boje. Aru yópe pōescɨ ñni bojedaiyere yaco taiyóiyede, ñi me jãri eaquiyepe ayɨ ñi epequiyepe, me járiarĩ ađajascɨ iye bueiyede Jūmenijiscɨ yávaiyede, me majicɨyɨ diede. 19 Yɨrecabu coreóvare ðayɨ caivɨ ji ɨmarare ne ãmeina teiyede aru ñájine ðayɨ náre die boje máre. Que baru pɨeno baju ðaiyɨjascɨ Jūmenijiscɨ ɨrõre. Chĩori jarɨvajascɨ mi ãmeina teiyede. Aru oatɨvajascɨ mi ðaiyede.

20 'Jãjascɨ. Yópe pōescɨ núscɨ cɨrami bieñamine jedevai ecoiyɨcɨre, mautescɨyɨ diñamicavɨque, nopredca yɨ mauteiyɨvɨ mɨque. Yópe ñi

órejaiyere diñamicavure, ne majinaiyere ayu sacare, aru ne voarãjiyere ayu bieivede, nopedeca mi coreóvaiyede yu mauteiyucare múque, mauteicõjejacu yure. Dinumtica jícu bájacu m. Mi mauteicõjeiyede yure múque, mautesuyumu múque. Aru yóre põeva ne torojere cójijini ãivu, nopedeca me carãjaramu maja. Yu mi yóvaimu macuyumu. Aru m ji yóvaimu macuyumu.

²¹ 'Ina mujacavu vainí tãivure ãmenore jaruvarĩ dobaicõjesuyumu yáque jabocu ji dobarõ mearoi, ne jabotenaiyere ayu yáque. Quédeca vainí tãrejacacu yu ãmenore jaruvarĩ. Aru caride dohavu yu jirasque jabocu ãi dobarõ mearoi, jaboteyu áque.

²² 'Caivu me járiajarã ñai Espiritu Santoi soyuyede Jesúre ju aipõeva cójijivaivure”, arĩ toivaicõjeame yure.

4

Juan ãi soyuino cavarõ mearocavu ne mearore jíyede Jãmenijicure

(Ap 1.4; 8.5; 11.19; 16.18)

¹ No yóboi jácacu yu cojedeca jedevacobe bieivede voaicobe bácarõre cavarõ mearo Jãmenijicui carõi ecoicobede. Járiacacu cojedeca iye yávainore, ji mamarumu járiaiye báquede bujiére yóre trompeta ãmicariyo jaruiyore jaruiyere. Ñai yáva yu soyúame, yóre arĩ:

—Dajacu yo cavarõ mearoi. Mure jádovacuyubu iye vaiquíye jané yóbore, arĩ soyúame yure.

² Dinumtiareca ñai Espiritu Santo dárpicõjeame yure. Jácacu cūináro jabocui dobarõ

mearore no cavarõ mearo Jūmenijicui cūrõi. Aru jācacu cūinācu dobacure noi. ³ Ñai dobacu noi yópe cūrajíboa pare bojecurijíboa cojidijíboape ārojacu cojiteame. Jaspe āmicurijíbo pare cojidijíbope aru cornalina āmicurijíbo jūaríjibope ārojacu cojiteame ũ. Aru jabocui dobarõ mearo tarabūteni náme cūteame. Ñai náme cojiteame yópe apebo cūrajíbo pare bojecurijíbo esmeralda āmicurijíbope. ⁴ Jabocui dobarõ mearo yebai apenoa jabovai dobarõa mearoa veinticuatro painoa yópe meatarabū dobarí jāpūrino mateávū. Aru die coapa dobateima veinticuatro paivū būcūva, doivū cuitótecajea boricajeare aru ne jipobū cūvateima úruque daitarabūare máre. ⁵ No jabocui dobarõ mearo coricacarõre jocarí yaroino, yávaino būjino, aru õpo tūino máre etavū. No jabocui dobarõ mearo coricacarõ jipocai cūteavū siete paivea cāmavea pēoivea cojiéque. Diedecabu ina siete paivū Jūmenijicui decova. ⁶ Aru no jabocui dobarõ mearo coricacarõ jipocai cūteavū apeda yópe jia ũrada jivarūpe paíya, ũbenita me jāri javaiyoiya bateávū diya.

No jabocui dobarõ mearo coricacarõ tarabūteni yóvaicūvaitōbūacarpūravūai cūteima yóvaicūvaivū arūrivū. Aru ina arūrivū cūteima yacorūa caipūcapūravūa jipocare aru yóbore máre. ⁷ Cūinācu nācacu yavi jūacūpe ārojateame. Apescu yópe oteivesūpe ārojateame. Apescu apūcu ũtūpe ārojateame ũi jiva. Aru apescu yópe míyavipe, águila āmicūcu vūyūpe, ārojateame. ⁸ Ina yóvaicūvaivū arūrivū cūvarivū seis paicavea ne caveá náre coapa. Aru cūvateima yacorūa caino ne caveái,

p̄enocarpũrav̄i aru cãchinocarpũrav̄i máre. Jãrav̄re aru ñamine máre dajocabev̄va yóre aiv̄n bateima:

Meac̄ube, meac̄ube, meac̄ube maje jaboc̄u J̄menij̄c̄u. Érecabe par̄c̄u caiv̄n p̄eno. Érecabe c̄c̄u b̄ac̄u javede, c̄c̄u caride, aru dac̄uȳ arejãrav̄u baquinóre, aiv̄n bateima na.

⁹ Ina ar̄riv̄n mearore j̄iv̄n, pueđaiv̄n aru toroj̄ede j̄iv̄n bateima ñai dobac̄re no jaboc̄u dobarõ mearo coricac̄arõ, ñai c̄c̄re cain̄m̄a.

¹⁰ Ne nóre đaiyedeca, ina veinticuatro paiv̄n b̄c̄va pueđar̄i ñnatutaima úre dobac̄re no jaboc̄u dobarõ mearo coricac̄arõ ñi j̄ipoc̄ai. Mearore j̄ima úre, c̄c̄re cain̄m̄a. D̄v̄aima ne j̄ipob̄u adaitarab̄are jaboc̄u dobarõ mearo j̄ipoc̄ai. Aru yóre aima úre:

¹¹ M̄u, ñ̄je jaboc̄u J̄menij̄c̄u, m̄recabu caiyede c̄eđaȳ b̄ac̄u. Caiye iye mi c̄eđaiye báque c̄v̄n yóre mi ̄rõre. Que baru mi meac̄u baju boje, ñ̄je mearore j̄iye aru ñ̄je pueđaiye máre j̄av̄n m̄re aru ñ̄je coreóvar̄jiye mi par̄éde máre, ar̄i soȳima na.

5

Juan ñi soȳino iyoca papera yoca ñ̄m̄j̄riyoca cãriáiyoc̄ar̄ aru Cristor̄ã, ovej̄ic̄re ne aim̄ra, máre

(Jn 1.29; 16.33; 1 Co 5.7; Ap 1.6; 3.21; 8.3; 20.6)

¹ J̄ac̄c̄u ñai dobac̄re jaboc̄u dobarõ mearo coricac̄arõra ñi p̄c̄u mearp̄rav̄ncarp̄c̄u c̄ináyoca papera yoca ñ̄m̄j̄riyoca cãriáiyoc̄are.

Cairucapũravna toivaiyoca bateávũ. Aru diyoca jedeva tũrvai bieino mácarõ mateávũ yópe juturijoboyabea jãjariyabea siete paiyabeaque. ² Aru jãcacu yu cũinácucũ ángele parucure jẽniari jãñare yávaino bujinoque, yópe arĩ:

—¿Namema meacucũ baju burarĩ majicucũ iyabea siete paiyabea jãjariyabeare, voacucucũ iyoca cãriáiyocare? arĩ jẽniari jãme.

³ Ubenita cũinácucũ cubeteame bujarĩ voayucũ diyabeare. Cavarõ mearocacucũ cubeteame. Ijãravucacucũ cubeteame. Aru yaivucũ bávacucũ ne curõcacucũ máre cubeteame. Cũinácucũ cubeteame bujarĩ voayucũ diyabeare, jãcucucũ diyocare. ⁴ Que baru yucapũravna ocacucũ pare, ne eabe boje cũinácucũ meacucũ bajure, ñi voaquiyere ayucũ diyabeare, jãcucucũ diyocare. ⁵ Ubenita cũinácucũ ina veinticuatro paivucũ bucucvacacucũ, yópe arĩ, cocucame yure:

—Obejacucũ mũ. Ñai parucucũ Judá ãmicuriyajubocacucũ león ãmicucucũ yavipe ráyucũ daibi. Ñai jabocucũ David bávacucũ pãramecucũ meacucũ bajube ñ. Urecabe javede vainí tucucũ bávacucũ ãmenore jarucvarĩ. Que baru ñ macucucame burarĩ bujayucũ iyabea siete paiyabea jãjariyabeare aru voarĩ bujayucũ diyoca cãriáiyocare, arĩ cocucame yure.

⁶ Dinucmũ jãcacucũ cũinácucũ ovejajĩcure no jabocucũ dobarõ mearo coricacarõ yebai ina yóvacucvaivucũ arucivucũ aru ina veinticuatro paivucũ bucucva ne jẽneboi. Boarĩ jarucvaimucũ márcure ãrojacucvacari núteame ñ nore. Cúteame siete paijavaroa aru siete paiducã ñi yacorucã. Diedecabu ina siete paivucũ jũmenijicucũ decova ñi daroimara mávacucũ cainoa joborõai. ⁷ Ñai ovejajĩcucũ nucũri

ĩame diyoca cãriáiyocare ñai dobacure ñi puru mearpũravucapurure jocarĩ. ⁸ Ɔi nore iyedeca, ina yóvaicuvaiuvu aruvuvu aru ina veinticuatro bucuvu máre pueđarĩ ñuatutaima ñai ovejajĩcui jipocai. Cuvateima biabeiboare arpa ãmicuriboare ne purui náre coapa. Aru cuvateima jorogua úruque đaidũare mumijue buididũare máre náre coapa. Jẽvari covurĩ diedecabu yóre Jãmenijicui pđeva ne boroteiyere paiye úque. ⁹ Aru yóre arĩ, yuriamma cũináro yuriamno mamarore:

Murecabu meacu baju. Que baru iyoca cãriáiyocare ñni, jãjariyabeare burarĩ buojaiuvu mu. Meacu bajubu, mre ne boarĩ jaruvaiye báque boje. Murecabu bojedayuvu bácu pđevare mi jiveque ne vainí turĩ ãmeina teiyede jaruvarĩ, Jãmenijicui pđeva marajiyépe ayu. Bojedarejaquemuvu mu náre, caiyajuboa pđeyajuboacavure, aru caicamua yávaicamucavure, cainoa ĩmaroacavure, aru caijaborđacavure máre. ¹⁰ Ereivuvu mu náre, ne jabotenajiyere ayu múque aru ne memecarãjiyere ayu majeracu Jãmenijicure sacerdotevare. Aru nárecabu jabotenajivuvu ijãravucavure, arĩ yuriamma na.

¹¹ Bedióva cojedeca jãcacu. Aru járiacacu obedivuvu ángeleva ne yávaiyede. Jabocui dobarđ mearo coricacarđ tarabuteni ina yóvaicuvaiuvu aruvuvure aru ina veinticuatro paivuvu bucuvare máre ne dobarđa yóbore cãteima ina ángeleva, tarabuteni. Obedimillones baju bateima na. ¹² Aru yóre arĩ, codoboboima:

Ñai ovejajĩcu, ne boarĩ jaruvaimuvu mácuvacari,

meac̄u bajube. Que baru caiv̄ne mearore jíye jāuv̄n̄ úre. Yópe ar̄i, soȳjar̄ari na: “Úrecabe caiye pāūéde c̄uv̄ac̄u, aru caiye c̄ue upac̄u, caiyede coreóvaȳn̄, aru caiyede ðaiye majic̄u máre”. Que baru caiv̄n̄ pueðajar̄ari úre, mearore jíjar̄ari úre, aru toroj̄uede jíjar̄ari úre máre, aima na.

¹³ Aru járiac̄u ȳn̄ obediv̄n̄ ȳn̄riaiv̄ne. Caiv̄n̄ cavarõ mearo J̄amenijic̄u c̄urõcav̄n̄, aru caiv̄n̄ ij̄arav̄cav̄n̄, caiv̄n̄ yaiv̄n̄ bácv̄n̄ ne c̄urõcav̄n̄, aru caiv̄n̄ j̄ia ñradacav̄n̄ máre, caiv̄n̄ J̄amenijic̄u c̄ueðaimara ȳn̄riaima, yópe ar̄i:

—Ñai dobac̄ne jaboc̄u dobarõ mearo coricacarõra aru ñai ovejaj̄ic̄ne máre, caiv̄n̄ mearore jínav̄nev̄n̄, aru náre pueðar̄aj̄arev̄n̄ cain̄m̄na. Nárecabu p̄eno meara baju aru pāūriv̄n̄ baju caiv̄n̄ p̄eno cain̄m̄na, ar̄i ȳn̄riaima ña.

¹⁴ Ina yóvaic̄n̄vaiv̄n̄ ar̄ūriv̄n̄, “Quédecabu”, aima na. Aru ina veinticuatro paiv̄n̄ buc̄n̄va ñ̄atutaima, mearore jínav̄jiv̄n̄ ñai c̄uc̄ne cain̄m̄na.

6

Juan ñi soȳino iye siete paiyabea j̄ajariyabear̄a

(Mt 24.29; Mr 13.24-25; Lc 21.25; 23.30; Ap 11.13; 16.18, 20)

¹ No yóbore, jác̄ac̄u Cristore, ovejaj̄ic̄u ne aim̄ne, buraȳne c̄uináyabede iye siete paiyabea j̄ajariyabeaqueda. Aru járiac̄u c̄uinác̄u ina ar̄ūriv̄nc̄ac̄u aȳne ñi yávaino b̄ujinoque yópe õpo t̄inore. Yópe ar̄i, “Dajac̄u”, áme ñ. ² Jác̄ac̄u c̄uinác̄u caballo boc̄ne. Ñai tubac̄u úra c̄uv̄ac̄u ñi

tēmutarabure ũi pũrũi. Jĩmu mateáme cũinatarabu jĩrobũ adaitarabure yópe ne jĩyere ñai vainí tũyure. Etame vainí tũyũ arevure jocarĩ, aru vainí tũcũyũ máre.

³ Ñai ovejajĩcũ ũi buraiyede areyabe jãjariyabede, járiacacũ apescũ ina arũrivũcasũre, “Dajacũ” ayũre. ⁴ Que aiyeda, etame apescũ caballo, jũacũ. Ñai tubacũ úra ãdamatede ðaicõjeimũ mateáme ijãravũcavũre, ne boarĩ jarũvarãjijyere ayũ ne baju. Que teni cãrijimenore cũiné ðaicõjeimũ mateáme. Cũvateame cũináve boaicarove ũmũjarivede.

⁵ No yóboi, ñai ovejajĩcũ ũi buraiyede areyabe jãjariyabede, járiacacũ apescũ ina arũrivũcasũre, “Dajacũ” ayũre. Jãcascũ cũináscũ caballo ñemicũre. Ñai tubacũ úra cũvateame cũináro dũcũéde corevainore ũi pũrũi. ⁶ Járiacacũ areno yávainore yópe. Jápurateavũ ina yóvaicũvaivũ arũrivũ jẽnebore. Yópe arĩ, coyũávũ:

—Cũinákilo quénora trigo ãmicũe pãu ðaiye bojedarĩ eaino mávũ põescũ cũinájãravũre ũi memeiye báque bojeque. Aru yóbecũrikilos quénora cebada ãmicũe pãu ðaiye bojedarĩ eaino mávũ põescũ cũinájãravũre ũi memeiye báque bojeque. Ũbenita ãmedabejacũ olivo ãmicũricũ jẽidũa córore aru vino úyaicorore máre, arĩ coyũávũ.

⁷ No yóboi, ñai ovejajĩcũ ũi buraiyede areyabe jãjariyabede, járiacacũ apescũ ina arũrivũcasũre, “Dajacũ” ayũre. ⁸ Jãcascũ cũináscũ caballo cãrajũtesũre. Ñai tubacũ úra Yaino ãmicũcũ. Aru ũi yóbore dáme cũináscũ, Toabo cũimébo ãmicũcũ. Boarĩ jarũvaicõjeimara mateima ina obedivũ põeva ijãravũcavũ. Caivũ ijãravũcavũ yópe

yóvaic̃vaiṽ yajuboa teni, yópe c̃uináyajubocaṽ boarĩ jar̃vaic̃õjeimara mateima na boainoque, aru ãṽhéque, duica ijiéque, aru ãimara jijec̃ariṽque máre.

⁹ No yóboi, ñai ovejajĩc̃ ñi buraiyede areyabe j̃ariyabede, j̃ac̃ac̃ areṽ yaiṽ b́ac̃aṽ ne ũmene. Caiṽ ina boarĩ jar̃vaimara ḿac̃aṽre ne coỹiye báque boje J̃menijic̃i ýavaiyede, ne ũmene j̃ac̃ac̃ ỹ J̃menijic̃ure jícaiyede juaiva c̃chinoi. Da-jocabeṽva “J̃vemu” arĩ coỹrejaquemaṽ Jesucristoi ýavaiye méne. ¹⁰ Ṽjié codoboborĩ, yópe aima:

—M̃, ñ̃je jaboc̃, caiṽre c̃jeñ̃, meac̃ baju, aru j̃veque coỹỹbu. ¿Joe baju corede ðac̃ỹr̃ m̃ ñ̃jare “Voropateiṽbu m̃ja”, mi aiyeta ij̃raṽc̃aṽre Jesucristore j̃ abeṽre? ¿Aru joe baju corede ðac̃ỹr̃ m̃ ñ̃jare mi ñ̃jine ðaiyeta náre ne boarĩ jar̃ṽaiye báque boje ñ̃jare? codoboborĩ aima na.

¹¹ Ina yaiṽ b́ac̃aṽ j́imara mateima ne cuitótecajea boricajeare. Aru coỹimara mateima iye ýavaiyede:

—Jab̃óvajarã c̃reja p̃ ne boarĩ jar̃ṽaiyeta caiṽ ina m̃jeṽ memecaiṽre J̃menijic̃ure. Boarĩ jar̃vaimara marajárama m̃jare, J̃menijic̃i ýavaiyede coỹiye boje, j́riaima na.

¹² No yóboi, j̃ac̃ac̃ ñai ovejajĩc̃ ñi buraiyede areyabe j̃ariyabede. Pare cúj̃iaṽ caino joborõ. Aviã ñemiteame yópe p̃eva ne doiyere ñeminicajede, orãjiṽ yaiṽ b́ac̃aṽre. Aru aviã ñamic̃ac̃ j̃ĩac̃ bajura bateáme yópe jivepe. ¹³ Ina abiac̃ova t̃ima cavarõre jocarĩ, yópe joc̃ac̃ j̃eid̃a t̃iyere joc̃c̃ure jocarĩ ũneṽ pare jaruiyede. ¹⁴ No cavarõ

bíjavũ, yópe toivaiye báque bíjaiyepere paperayocare cáriáriburu yóboi. Aru caicũa cãracũa, caiye jiaũa máre jarũvavũ die curõre jocarĩ. ¹⁵ Dinũmũre caivũ jabova, aru cõjeivũ, churaravai jabova, cũve cũvarivũ, parũrivũ, yebacavũ, aru yebacavũ ãmevũ máre dupinanũima cãracobeia jívuĩ aru cãracũa uracũa cãraboia jẽneboi máre. ¹⁶ Codoboborĩ órejaima cãracũa uracũare aru cãraboare máre, yópe arĩ:

—Tũjacũari ñũjare. Yavejacũari ñũjare úre jocarĩ, ñai dobacũre jabocũi dobarõ mearo coricacarõra, ãi jãmequiyepe aino ñũjare. Yavejacũari ñũjare úre jocarĩ, ñai ovejajĩcũ jorojĩni jãñare. ¹⁷ Jave eaiũ ijãravũ parũrijãravũ, caivũ Jũmenijĩcũre ju abevũ ne ñájijãravũ. Ñame bũojarĩ númenama náre corũ, ñai jabocũi dobarõ mearo coricacarõi dobacũre aru ñai ovejajĩcũre máre, arĩ codoboboima na, jidũrivũ.

7

Juan ãi coyũino ina ciento cuarenta y cuatro mil paivũ Israecavũrã

¹ No yóboi, jãcacũ yóvaicũvaivũ ángelevare núrivũre maje curijoborõ turũvai yóvaicũvaitũrũva yebai na coara. Jaruicõjemeteima náre coara iye yóvaicũvaiye ãmevũare ijãravũquede. Que teni jaruicõjemeteima joborõre corũ, jia uradare corũ, aru apesũ josũcũre corũ máre. ² Aru jãcacũ apesũ ángelede mũri dayũre aviá dainocarpũravũre jocarĩ. Cũvateame ãi rũrũi ñai Jũmenijĩcũ arũcũ ãi jãdovare dainore ã jinare. Ñai ángele codoboboame, majĩcasũyũ apesũ yóvaicũvaivũ

ángelevare, ina Jūmenijicūi parūéde jímara mácvare, ne āmedare đarājiyepē ayu joborōre aru jia ɱradare máre. ³ Yópe arí, codoboboame:

—Āmedabejarā cāreja yo joborōre, jia ɱradare, aru jocɱɱare máre. Yéde āmedabejarā pɱ ñje jǎđovaiye baquiyéta ina maje jabocɱ Jūmenijicure memecaivare ne tūtɱvarā náre coapa, jǎđovarajivɱ náre ũ jinare, codoboborí áme ñai ángle.

⁴ Aru jápiacacɱ aipivɱ ina obedivɱ jǎđovaimara mácvare ne tūtɱvarā Jūmenijicɱ jinape. Caiyajuboa doce paiyajuboa Israecavɱre jocarí ciento cuarenta y cuatro mil paivɱ baju cúteimađa. ⁵ Judá bǎcɱi pǎramenacavɱ doce mil paivɱ jǎđovaimara mateimađa. Aru Rubén mácɱi pǎramenacavɱ doce mil paivɱ jǎđovaimara mateimađa. Gad bǎcɱi pǎramenacavɱ doce mil paivɱ jǎđovaimara mateimađa. ⁶ Aser bǎcɱi pǎramenacavɱ doce mil paivɱ jǎđovaimara mateimađa. Neftalí bǎcɱi pǎramenacavɱ doce mil paivɱ jǎđovaimara mateimađa. Aru Manasés bǎcɱi pǎramenacavɱ doce mil paivɱ jǎđovaimara mateimađa. ⁷ Simeón mácɱi pǎramenacavɱ doce mil paivɱ jǎđovaimara mateimađa. Leví bǎcɱi pǎramenacavɱ doce mil paivɱ jǎđovaimara mateimađa. Isacar bǎcɱi pǎramenacavɱ doce mil paivɱ jǎđovaimara mateimađa. ⁸ Aru Zabulón mácɱi pǎramenacavɱ doce mil paivɱ jǎđovaimara mateimađa. José bǎcɱi pǎramenacavɱ doce mil paivɱ jǎđovaimara mateimađa. Aru Benjamín mácɱi pǎramenacavɱ doce mil paivɱ jǎđovaimara mateimađa máre. Caivɱ ina jǎđovaimara

Jūmenijicɥ jinape ciento cuarenta y cuatro mil paivɥ baju bateimada na.

Juan ñi coyɥino ina obedivɥ Jūmenijicɥ jina boricajeare doivɥrã

(Mt 24.1; Mr 13.19; Jn 1.29; 4.10; 7.37; 10.1-16; 1 Jn 1.7; Ap 21.4)

⁹ No yóboi, jácascɥ obedivɥ baju pðevare. Ne obedivɥ cɥe boje, ñame bɥojarĩ corevabejebu náre. Caijaborðacavɥ, aru caiyajuboa pðeyajuboacavɥ, caicamua yávaicamuacavɥ, aru caiĩmaroacavɥ máre cáteima na. Núteima no jabocɥi dobarð mearo coricacarð jipocai aru Cristo, ovejajĩcɥ ne aimɥ, ñi jipocai máre. Caivɥ ina doima ne cuitótecajea boricajeare. Aru ɥjmedɥa paiyede cɥvateima náre coapa ne pɥrɥái. ¹⁰ Yóre arĩ, bɥjié codoboboima: Maje jabocɥ Jūmenijicɥ, ñai dobacɥ jabocɥi dobarð mearo coricacarðra, meadayɥbe majare. Aru ñai ovejajĩcɥ máre meadayɥbe majare, aima na.

¹¹ Caivɥ ina ángeleva núrivɥ ina veinticuatro paivɥ bɥcɥva ne yóboi, ina yónaicɥvaivɥ apɥrivɥ ne yóboi, no jabocɥi dobarð mearo coricacarð yebai, mori tɥima ne jivare, mearore jínajivɥ Jūmenijicɥre. No jabocɥi dobarð mearo coricacarð jipocai mearore jíma Jūmenijicɥre. ¹² Yóre arĩ, mearore jíma úre:

Quédecabu. Maje jabocɥ Jūmenijicɥrecabe caivɥ ne mearore jíma, aru ne torojɥre ðaimɥ máre. Úrecabe caiyede coreóvayɥ. Caivɥ torojmede jíjarãri úre aru pueðajarãri úre. Úrecabe caiye parɥéde cɥvacɥ aru caiye méne ðaiye majicɥ máre cainɥmɥa. Quédecabu, aima na.

¹³ Aru cūináꝑ náꝑꝑꝑ, ina veinticuatro paivꝑ
bꝑꝑꝑꝑꝑꝑꝑ, yóꝑe arĩ, jēniari jãꝑe yꝑꝑe:

—¿Ñamema ina pōeva doivꝑ ne cuitóteꝑejea bori-
cajeare? ¿Ãrocavꝑba na? jēniari jãꝑe yꝑꝑe.

¹⁴ Yóꝑe arĩ, soyꝑꝑꝑꝑ úꝑe:

—Mꝑ, ji jabosꝑ, majibevꝑ yꝑ. Mꝑrecabu
coreóꝑavꝑ náꝑe, aꝑꝑꝑ yꝑ.

Aru soyꝑáꝑe yꝑꝑe:

—Náꝑꝑꝑ ꝑꝑꝑꝑ báꝑꝑꝑ ne ñáꝑꝑe báꝑꝑe
ꝑꝑꝑꝑ ꝑꝑꝑꝑ ꝑꝑꝑ. Joaꝑꝑꝑꝑꝑꝑ ne cuitóteꝑejeare,
boꝑe ðarãꝑꝑꝑ ꝑꝑꝑejeare ñai ovejãꝑꝑꝑ ꝑꝑꝑe.

¹⁵ Que baru núꝑꝑꝑꝑꝑ Jãꝑꝑꝑꝑꝑ ꝑꝑꝑꝑꝑ dobarõ
mearo jꝑꝑꝑꝑ. Memecaivꝑꝑꝑ úꝑe ãi cūꝑꝑꝑ ꝑꝑꝑꝑ
jãꝑꝑꝑꝑꝑ aru ñamime máꝑe. Ñai doꝑꝑꝑ ꝑꝑꝑꝑꝑ do-
barõ mearo coricacãꝑꝑꝑã jãꝑꝑꝑ coreꝑꝑꝑꝑꝑe náꝑe ãi
ꝑꝑe boꝑe náꝑꝑe. ¹⁶ Aipꝑꝑꝑꝑꝑ ñãꝑꝑꝑꝑꝑ ꝑꝑe ãꝑꝑꝑꝑꝑ.
Aru aipꝑꝑꝑꝑꝑ cūĩñóꝑꝑꝑ náꝑe máꝑe. Aipꝑꝑꝑꝑꝑ
aviã bóꝑꝑĩ êꝑꝑꝑꝑe náꝑe. Aru aipꝑꝑꝑꝑꝑ toaijino
máꝑe cãꝑꝑꝑꝑꝑꝑꝑ náꝑe. ¹⁷ Nóꝑe baꝑꝑꝑꝑꝑꝑ ñai ove-
jãꝑꝑꝑꝑ ꝑꝑꝑ ꝑꝑꝑꝑꝑꝑ dobarõ mearo coricacãꝑꝑꝑ yebai
doꝑꝑꝑꝑ ãi jãꝑꝑꝑ coreiꝑe boꝑe náꝑe. Jꝑꝑꝑꝑꝑꝑꝑꝑ
náꝑe oꝑo aꝑꝑꝑe ðaiꝑꝑo ꝑꝑꝑꝑꝑꝑ cãꝑꝑĩ. Tũꝑꝑꝑꝑꝑꝑ
caꝑe oride ne yãꝑꝑꝑꝑe. Aru toꝑꝑꝑe ðãꝑꝑꝑꝑꝑ
náꝑe caꝑꝑꝑꝑꝑ, arĩ soyꝑáꝑe ñai bꝑꝑꝑꝑ yꝑꝑe.

8

Juan ãi soyꝑꝑꝑo ꝑꝑꝑꝑꝑꝑꝑe jãꝑꝑꝑꝑꝑe
(Ap 5.8; 11.19; 16.18)

¹ No yóboi Cristo, ovejãꝑꝑꝑ ne aimꝑ, burame
aꝑꝑꝑꝑ ꝑꝑꝑꝑꝑꝑꝑ ꝑꝑꝑꝑꝑꝑꝑ ꝑꝑꝑꝑꝑꝑꝑ ꝑꝑꝑꝑ
cãꝑꝑꝑꝑꝑꝑ ꝑꝑꝑꝑ. Ëi buraiꝑꝑe ꝑꝑꝑꝑꝑꝑ, ye
yãꝑꝑꝑo jãꝑꝑꝑꝑꝑ, caivꝑ bi aima no cãꝑꝑꝑ mearo

Jãmenijicai cãrõĩ coricaorare. ² Aru jãcacu ina siete paivũ ángeleva núrivure Jãmenijicai jipocai. Jímara mateima siete paiyoa japuiyoare trompeta ãmicãriyoare náre coapa. ³ Аресу ángele dáme. Cuvateame ãi pũrũi cũináru jororu úruque ðaidure mumijuede adaidure. Darĩ, núteame Jãmenijicure jícaiyede juaiva jipocai. Jímũ mateáme ã ure mumijuede, ãi jícaquiyere ayũ caivũ Jãmenijicai põeva ne boroteiyede úque. Que teni jame diede Jãmenijicure iva juaiva úruque ðaivarã Jãmenijicu jabocai dobarõ mearo jipocai. ⁴ Iye mumijue ãiyede, bico mũavũ Jãmenijicu jipocai ñai ángelei pũrũre jocarĩ. Mũavũ Jãmenijicai põeva ne boroteiyede úque. ⁵ Aru ñai ángele mũvari buiváme idũ jororũre toatũchia, ãi ñno mácarõre Jãmenijicure jícaiyede juaivare jocarĩ. Buivárĩburu yóboi, ðavame didure joborõi. Ñi ðuvaiyede didure õpo tuavũ, yávaino bujino jápurateavũ, yaroino cojiteavũ, aru joborõ máre cújjavũ.

Juan ãi coyũino iye siete paiyoa japuiyoa trompeta ãmicãriyoarã

⁶ Dinãmure ina siete paivũ ángeleva cuvãrivũ siete paiyoa japuiyoare trompeta ãmicãriyoare meadaima, japurãjivũ diyoáre.

⁷ Cũinácu ángele nácacu mamarãmucacu japuáme mamarãmũ ãi japuiyore. Ñi japuiyede, ocavũ jãjaro yópe cãrajiboaape, aru toabo jiveque ocainope tuavũ joborõi. Yópe yóbecue coavaiyere caino joborõre, cũináro iye yóbecuecarõ ãni bíjavũ. Caiye yóbecuricua jocucua cãrĩ, cũinácu ãni bíjavũ. Aru yópe yóbecue coavaiyere caiye cõriá jãmenicõria máre, cũináro iye yóbecuecarõ, ãni bíjavũ.

⁸ Aru cūinácui yóbocacu ángele japuáme ũi japuiyore. Ɛi japuiyede, cūinácũ cŕracũ Ʃracũpe paicũ, Ɛicũ toaque dŕvaicũ mateávũ jia Ʃrađai. Yópe yóbecue coavaiyere caiya jia Ʃrađare, cūináro iye yóbecuecarõ jiveteavũ. ⁹ Caivũ yóbecurã apŕrivũ jia Ʃrađacavũ cŕrivũ, cūinácu yaiáme. Aru caiye yóbecuricũa jiađocũa Ʃracũa cue, cūinácũ bĭjavũ.

¹⁰ Aru pŕcarãi yóbocacu ángele japuáme ũi japuiyore. Ɛi japuiyede, cūinácu abiacoru Ʃracu uruuvũ tŕame yópe cãmavepe cavarõre jocarĩ. Caiye yóbecurĭya jia cŕiyare, cūináđare tŕame ñai abiacoru Ʃracu. Aru cainoa yóbecurã oco pĭarõinoa cŕõare máre, cūinárore tŕame ũ. ¹¹ Jŕmecu ãmicuteame ñai abiacoru. Yópe yóbecue coavaiyere caiye oco ũcuicore, cūináro iye yóbecuecarõ jŕmeteavũ. Obedivũ põeva yaima, ina ũcuivũ bácvũ die oco jŕmene.

¹² Aru yóbecurãi yóbocacu ángele japuáme ũi japuiyore. Ɛi japuiyede ñai aviá yóbecue coavaiyere ũre, cūinára iye yóbecuecarõ ãmedaino mateávũ. Quédeca vaiávũ ñai aviá ñamicacure aru ina abiacovare máre. Cūináro ne yóbecuecarõ ãmedaino mateávũ náre coapa. Que baru caivũ ina yópe yóbecue coavaiyere náre, cūináro iye yóbecuecarõ ñemiteavũ náre coapa. Yóvaicuvaiora jãravure ñai aviá bóbeteame. Aru yóvaicuvaiora ñamine ina ñamicavũ máre pẽometeima.

¹³ Aru jãcacu cūinácu míyavipe páyure, águila ãmicucure. Vŕyvũ bateáme pare ũmũi, cavarõ corica bajui, aviá ũi cŕõi jãravũ corica bajui. Járiacacu ũi yópe ainore yávaino bŕjinoque:

—Ămeno bajutamũ. Ina aprevũ yóbecurã

ángeleva ne japurãjiyede ne japuiyoare ãmeno baju vaiquíyebu ijãravncavnc Jesúre jm abevncre, arĩ codoboboame ã.

9

¹ Aru yóvaicvvaivnci yóbocasv ángele japuáme ñi japuiyore. Eñi japuiyede, jácasv cñinácsv ángele abiacorvpe ãrojascv tvyvnc bácure cavarõre jocarĩ pv joborõita. Jímnc mateáme llavede, voacsvvnc ecoino ãmñjuricobede abujuva ne napini coreinoi ecoinore. ² Ñai abiacorv voame no ãmñjuricobe ecoinore. Eñi voaiyede nore, toabico etavñ dicobede jocarĩ. Yópe toabo vrarõ uruiyede bico vrarõ etaiyepre bateávñ die toabico. Aru die toabico ñemié tvre dávñ aviá ñi boiyede aru ñmevure máre. ³ Aru no toabico jocarĩ mujuñuva darĩ ãmeima joborõita. Ina mujuñuva parvède jímara mateima, dorenajivnc yópe muriva joborõcavvpre. ⁴ ãmedaicõjememara mateima caiye cõriáre, caicvnc jocvncvare, aru caiye ape pñaiyede máre. Quénora ina jádovamemara mácavvure ne tñtvvarã Jãmenijicv jinape quévura ñájine dñaicõjeimara mateima ina mujuñuva. ⁵ Eñenita boarĩ jarvvaicõjememara mateima ina ne dorenajimarare. Quénora ñájine dñaicõjeimara mateima náre cñinárpvvpre pavaviava baju. Ina ne doreimara ñájima yópe pñecvci ñájiiyepre muri doreiyede. ⁶ Ina ne doreimara ñájinajarama pare ãnijãravvnc baquiyéde. Ne ãmei ñájiye boje, yayvvrãjarama na. Eñenita yaino jẽmequiyebu náre. ⁷ Ina mujuñuva ãrojateima yópe caballova meadaimara mácavvnc boarñncrajivvpre. Ne jipovnci cvvateima náre covpa apede yópe jipovnc

adaitarabua úruque daitarabuae. Aru ne jiva náre coapa ãmuvai jivape ãrojateavũ. ⁸ Ne poða náre coapa nomivai poðape ãrojateavũ. Aru ne cõpiá máre león ãmicucu ãimacu yavipe páyui cõpiápe ãrojateavũ. ⁹ Ne ñarebare cuvateima náre coapa apede yópe cõmaicajea tãucajeape paiyede. Ne caveá máre bõjiteavũ yópe põeva boarãnuivu jãturuicũa caballovaque cúyavũ bõjiépe. ¹⁰ Ne pĩcomua náre coapa muri pĩcomupe ãrojateavũ. Aru doreima yópe muri ñi doreiyepe. Ne pĩcomuaque ñájine ðarĩ majiteima põevare cõinápũrepe paiaviava baju. ¹¹ Ina mujuñuva ne jabocu cáteame. Ɔ mateáme ñai ángele jãri coreyu dicobe ãmujericobede. Hebreovai yávaicamuaque Abadón ãmicubi. Aru griegovai yávaicamuaque Apolión ãmicubi. Que aino põevare, ñájine ðayu aiyũrõtamu.

¹² Que teiyede, cõináro ñájiovaino vaiávũ. Ɔbenita pũcarõa jaũvũ cáreja.

¹³ No yóboi, cõinápũrepe paivui yóbocacu ángele japuáme ñi japuiyore. Ɔi japuiyede, járiacacu yũ cõinácu ñi yávainore. No yávaino etavũ Jũmenijicure jícaiye de juaiva úruque ðaivare jocarĩ. Diva Jũmenijicu jipocai carivai yóvaicũvaitõbũare jocarĩ etavũ no yávaino. ¹⁴ Yópe arĩ, coyũávũ no yávaino ñai ángele ñi japuiyore cuvacure:

—Jodejacu ina yóvaicũvaivũ ángelevare bõoimara mácavure jia uraða Éufrates ãmicuriya yebai, arĩ coyũávũ.

¹⁵ Que baru ina yóvaicũvaivũ ángeleva jodeimara mateima. Meaðaimara mácavũ batequémavũ, boarĩ jarũvarãjivũ obedivũ põeva ijãravũcavure. Caivũ yajubo carivũre yóbescũãque cõinácu

boarĩ jaruvarãjivũ bateima na. Meadaimara mácavũ batequémavũ nópe ñarãjivũva cūináora beoiorare, cūinájáravũ beoijãravũre, cūinácu aviá beoiviare, aru cūináujũ beoiujũre máre. ¹⁶ Járiacacu yũ aipivũ churarava caballovarã tubarivũ daivũre. Caiivũ ne obeno doscientos millones paivũ cúteimada na.

¹⁷ Yópe decoboainope jãcacũ ina caballovare aru nára tubarivũre máre. Ne ñarebare cuvateima náre coapa cūmaicajea tãucajeare. Jũaro baju toape, jũmeno cavarõpe, aru cũrajũmeno azufrepe máre jãcacũ yũ ne cūmaicajeare. Ina caballova ne jipobũa yópe león ãmicũcu ãimacũ yavipe ráyũi jipobũre bateávũ. Aru ne jijecamuaque jocarĩ etavũ toa, bico, aru azufrede máre. ¹⁸ Iye toa, bico, aru azufreque máre boarĩ jaruvaima na obedivũ põeva ijãravũsavũre. Caiivũ yóbecurã cũrivũ, cūinácu nácacũre boarĩ jaruvaima ina caballova. ¹⁹ Ne boarĩ jaruvaiye parué cúteavũ ne jijecamui aru ne pĩcomui máre. Ne pĩcomua yópe ãðavape bateávũ. Ne pĩcomuaque cūima põevare yópe ãðavai cūiyere, ijide ñarãjivũ náre.

²⁰ Caiye iye vainíburu yóbore, ina põeva ijãravũsavũ yaibévnũ bácavũ cãreja ye jaruvaiyũbeteima na ne pẽpeimara mácavũre. Quénora dajocabeteima ne mearore jíyede abujuvare. Aru dajocabeteima ne mearore jíyede pẽpeimara mácavũre. Ina pẽpeimara mácavũ põeva ne ñaimara mácavũbu úruque, aru plataque, bronseque, cũraboaque, aru jocũcũaque máre. Nárecabu yéde jãri majibevũ aru járiarĩ majibevũ. Aru cuiivũ máre bũojabema. ²¹ Aru chĩomevnũ, ne ãmeina teiyede jaruvaiyũbevũ, oatuvabeteima ne

đaiyede. Dajocabeteima ne boarĩ jaruvaiyede pđevare, ne yavié teiyede, ne ãmeina đaiyede arevunque némarebucva ãmevunque, aru ne ñavaiyede máre.

10

*Juan ñi soyũino ángelena ñai cɔvavrã quĩjiyoca paperaꝓoca cãriáiyocare
(Hch 4.24)*

¹ No yóboi, jãcasɔ arecɔ ángele parucɔre, êmeñare cavarõ mearo Jãmenijicɔi cãrõre jocarĩ. Cũinábɔ ocopenibo cũmavũ úre. Cũinácɔ náme cáteame ñi jipobũ pũenoi. Ʋi jiva pẽoávũ yóre aviái pẽoiyere. Aru ñi ãrađoa yóre edivea uruiyere toaque ãrojae mateávũ. ² Cɔvateame ñi pũrũi cũináyoca quĩjiyoca paperaꝓoca cãriáiyocare. Diyoca voaiyoca bácarõ mateávũ. Núteame ñi cɔboba mearpũravɔcɔbobaque jia ɔrađai aru ñi cɔboba cãcɔpũravɔcɔbobaque joborõi. ³ Cɔđoboboame yávaino bũjinoque yóre león ãmicɔcɔ ãimacɔ yavipe ráyũi cɔđoboboiyere. Ʋi cɔđoboborĩburu yóbore, járiacɔ siete painoa õpo tũinoare. ⁴ Õpo turĩburu yóboi, toivajũrocɔ batecáɔ ne yávainore. Ʋbenita járiacɔcɔ areno yávaino cavarõ mearo Jãmenijicɔi cãrõre jocarĩ. Yóre arĩ, soyuávũ yũre:

—No yávainore, siete painoa õpo tũinoa soyũino mácarõre mãre toivabejacɔ mɔ. Yavejacɔ caivũre jocarĩ ne soyũino mácarõre, arĩ soyuávũ yũre.

⁵ Dinũmare ñai ángele, ji jãimɔ máɔ núcũre jia ɔrađai aru joborõi máre, jãmũóame ñi pũrũ

meapũravũsarũgũre cavarõ mearo Jũmenijicũi sarõi. Aru yõre arĩ, soyũáme:

6 —Jũmenijicũrecabe arũcũ cainũmũa. Ũrecabe cũedayũ básũ cavarõre aru caivũ cavarõsavũre aru caiye cavarõquede máre, aru joborõre aru caivũ joborõsavũre aru caiye joborõquede máre, aru jia uradare aru caivũ jia uradacavũre aru caiye jia uradaquede máre. Ñai Jũmenijicũ ðare ðajacũrĩ yõre ji aiyere: Napini corequiye cũbejadeni. Jãravũ cũiquíyebu. 7 Quénora apescũ ángele, ina siete raivũ rinidũcasũ, ñi jarurĩ buiyede ñi jaruiyore, Jũmenijicũ ðacũyũme yõre ñi dáriaiye báqueredeca. Ðacũyũme yõre ñi jáðovameno mácarõre jipocamĩa ñi soyũiye báquede ina ñi yávaiyede soyũcaipõeva mácavũ úre memecaivũ básavũre, arĩ soyũáme ñai ángele.

8 Dinũmũre járiacacũ bediõva cojedeca no yávainore, ji járiaiye báquede cavarõ mearo Jũmenijicũi sarõre jocarĩ. Yõre arĩ, soyũávũ yũre:

—Ĩcũnjacũ diyoca quĩjiyoca paperayoca cãriáiyoca voaiyocare ñai ángele núcũ jia uradai aru joborõi máre ñi rũgũre jocarĩ, arĩ soyũávũ yũre.

9 Que baru ñai ángele yebai narĩ jẽniacacũ, ñi jíquiyepe ayũ yũre diyoca quĩjiyocare. Aru úsarũravũ áme yũre:

—Iyocare ñni ãjacũ. Jũmetequiyebu mi yapibũi. Ũbenita mi jijecamure mumicorope ãmijũquiyebu, áme yũre.

10 Diyoca quĩjiyocare ĩcascũ ñi rũgũre jocarĩ. Aru ãcascũ yũ. Mumicoro ãmijũere dápurateavũ ji ji-

jecamure. Ҫbenita jãrũóriburu yóboi jũmeteavũ ji yarıbũre. ¹¹ Dınũtũre соуũıma уũre, уóре arĩ:

—Јауvũ тũre mi Jũmenijĩcũı yávaiyede соуũсаquıyere соjedeca ina obedıvũ ĩmaroacavũrã, aru рđeуajuboacavũrã, yávaıcamuacavũrã, aru jabovarã máre, arĩ соуũıma уũre.

11

*Juan ñi соуũıno ina рũсарã соуũсаıрđevара
(Lc 21.24; Ap 6.12; 8.5; 13.5-7; 16.18-21; 17.8)*

¹ Маје јабосũ јıame уũre сũınáđo corevaiyore уóре abojıyore paıyore. Aru соуũáте уũre, уóре arĩ:

—Corevasũпњасũ тũ Jũmenijĩcũı сũramine, aru úre јıcaiiede јuaıvare aru ina mearore јıvũre úre pore máre. ² Ҫbenita corevabeјасũ táıbũre Jũmenijĩcũı сũramı jedevare, јudıova ámevũre јıno máсарđre. Ina јudıova ámevũ bíjarorãјarama no ĩmaro Jũmenijĩcũı јınore cuarenta y dos paıvıava baju. ³ Aru уũ јarосũуũтu рũсарã úтũvare, ne соуũсарãјıyere ауũ уũrã arevũre mil doscientos sesenta paıjãravũna baju рũ arevũ náre boarĩ јarũvaiyeta. Ina рũсарã dorãјarama cuitótecaјeare уóре рđeva ne doıyere orãјıvũ yaıvũ básavũre, arĩ соуũáте уũre.

⁴ Ina рũсарã соуũсаıvũ úra, јẽvari соуũrĩ nárecabu ícũá рũсасũna јосусũna olıvo ámıсũrısũna ijãravũсavũı јабосũ јıросарã сũrısũape paıvũ. Aru јẽvari соуũrĩ nárecabu ijaraboa рũсајaraboa рẽoıbũna тuoıjaraboa ijãravũсavũı јабосũ јıросарã сũrıjaraboape paıvũ máre. ⁵ Áсũ рđесũ ñı ñájıne đayıũrĩduru náre, toa etarĩ ne јıјecamure јосарĩ

ēni bĭjaroquiye bu ne mauvare. Que baru nŃpe yainĭjarama űame űĭjine đaiyũrĭduivũ ina rũcarĕre.
 6 Ina rũcarĕ raruĕ sũvarivũbu ocabede đarĭ bũjarĕjivũ ne soyũyedeca cĕreja Jũmenijicũrĕ. Aru raruĕ sũvarivũbu jivetede đaivũ bũjarĕjivũ oco rĭarŃinoare. Aru duica ijie sũre đaivũ bũjarĕjivũbu mĕre ijĕravũsavũre airino ne igrŃe.
 7 Ina rũcarĕ ne bũjaiyede ne soyũyede, űai ĕimacu jijecũcu ĕmecu tũűũ űmũjũricobede jocarĭ ĕđamatesũyũme nĕre. Āđamateni, vaini tũrĭ, boarĭ jarũvacũyũme nĕre.

8 Yaivũ bĕsavũ ne bajuĕ bĕque sũquiye bu igrĕ ĩmarocamara, ne Jesucristore boarĭ jarũvaiĩmaroi, ne pĕvaiye bĕquede ĩre jocũsũjaravena. Diĩmarore pĕeva adama “Sodoma” aru “Egipto” mĕre, ne jĕđovarajiyere aivũ aipe ĕmeno ĕrojarore no ĩmarore. 9 Cainoa ĩmaroasavũ, aru caiyajuboa pĕeyajuboasavũ, caicamua yĕvaicamuasavũ, aru caijaborđasavũ mĕre jĕrajarama ina yaivũ bĕsavũ ne bajuĕ bĕquede yŃbecũrijĕravũ corica bajureca. Yuarĭ jarũvaicđjemenajarama na ne bajuĕ bĕquede.
 10 Ijĕravũsavũ Jesucristore jũ abevũ torojũrĕjarama ina rũcarĕ ne yaiye boje. Ina rũcarĕ Jũmenijicũ yĕvaiyede soyũsairĕeva mĕsavũ ne űĭjine đaiye bĕque boje pare ijĕravũsavũ pĕevare, nĕcarũravũ torojũve teni jĭnajarama ne bojecũbeda jiyũede ne baju.

11 Ŭbenita yŃbecũrijĕravũ corica bajureca cĕreja nore sũrĭburu yŃboi, Jũmenijicũ nĕre nacovari yainore jarũvarĭ, arũre đaquemavũ nĕre cojedeca. Que baru nasajaima ina rũcarĕ. Aru saivũ ina jĕivũ bĕsavũ nasajaiũre sũcumaima pare.

12 Dinũmũre ina pũcarã Jũmenijicũi yávaiyede soyũcaipõeva járiaima areno yávainore bũjinoque, yóre ainore cavarõ mearo Jũmenijicũi cũrõre jocarĩ:

—Mũri dajarã yui, ávũ náre.

Ne mauvai jáiyedeca náre, mũri nũima ina pũcarã ocopeniboque pũ cavarõ mearo Jũmenijicũi cũrõita. 13 Aru dinũmũmiareca joborõ cújivũ pare. Yóre caipũcarũare paiye coavaiyere caino no ĩmarore, cũináro iye caipũcarũare paiyecarõ bíjavũ. Aru siete mil baju põeva yaima no joborõ cújiye boje. Caivũ arevũ diĩmarocavũ arũrivũ cãreja sucumaima pare aru mearore jíma ñai Jũmenijicũ cavarõ mearocacũre.

14 Que teniburu yóbore, pũcarõa ñájiovainoa vaiávũ caride. Ũbenita cũináro javũ cãreja. Maumejiena vaiquíyebu no.

Juan ñi soyũino siete ángeleva pinidũcacũi jaruiyena ñi jaruiyo trompeta ãmicũriyore

15 No yóboi, apescũ ángele, ina siete paivũ pinidũcacũ, jaruáme ñi jaruiyore. Ũi jaruiyede, yóre arĩ, soyũima obedivũ cavarõ mearo Jũmenijicũi cũrõsavũ bũjiéque:

Caride maje jaboscũ Cristoque jaboteivũbu caivũ ijãravũsavũre. Aru úrecabe jabotecũyũ cainũmũa, arĩ soyũima na.

16 Dinũmũre ina veinticuatro paivũ bũcũva dobarivũ jabovai dobarõa mearoai Jũmenijicũi jírocã joborõita mori tũrĩ mearore jíma úre. 17 Que teni yóre arĩ, soyũima:

Mɛ, ñɛje jabocɛ Jɛmenijicɛ, parɛcɛ caivɛ pɛno, cɛcɛ caride aru cɛcɛ bɛcɛ javede, torojɛde jivɛbu mɛre. Mɛrecabu jaboteni bɛyɛ caivɛ pɛvare mi parɛcɛ ɛreque. Que baru torojɛde jivɛbu mɛre. ¹⁸ Eaiɛvɛ yo jɛravɛ mi jɛɖovaijɛravɛ mi jorojini jɛiyede pɛva ne ãmeina teiye boje. Eaiɛvɛ yo jɛravɛ mi jɛri corevaijɛravɛ caivɛ ina yaivɛ bɛcavɛre ne ɖaiye bɛquede. Que baru caivɛ ijɛravɛcavɛ mɛre jɛ abevɛ jijateima pare. Caride eaiɛvɛ yo jɛravɛ mi bojedaijɛravɛ pɛvare ne ɖaiye bɛque bojede. Me bojedacɛñɛmu mɛ caivɛ mɛre memecaivɛre, ina mi yɛvaiyede coyɛcaipɛvare aru mi pɛvare, ina mɛre pueɖaivɛre mɛre, quijinare aru bɛcɛvare mɛre. Aru bɛjaroquijivɛ mɛ caivɛ ina ijɛravɛcavɛ arevɛre ñajine ɖaivɛre, arɛ coyɛima na.

¹⁹ No yóboi, Jɛmenijicɛi cɛrami, cavarõ mearo ãi cɛrõi cɛriñami voavũ. Nore jãino mateávũ ãnitõcu ina judíovai adaitõcure iveá cɛravea Jɛmenijicɛ “Yópe ɖacacɛyɛmu yɛ mɛjare”, ãi arɛ toivaiye bɛque cɛritõcure. Aru yaroino cojiteavũ, yávaino bujino jápurateavũ, õpo tuavũ, joborõ cújivã, aru ocaino jãjaro yópe cɛrajiboape tuavũ mɛre.

12

*Juan ãi coyɛino nomiõra aru ãijucɛrã mɛre
(Lc 10.18; Jud 9)*

¹ No yóboi, cūináro jɛɖovaino ɛrarõ jároteavũ cavarõi. Jároteaco cūináco nomió cūmaimo máco aviáque yópe cuitótecajede cūmaiyepe. Núteaco

aviá ñamicasɥ pɥenora. Ōi jipobɥi cúteavũ jipobɥ adaitarabɥ doce paivɥ abiácovaque. ² Mícaso, juedocɥvacodo bateáco maumejiena. Que baru pare odo bateáco, ðre ijié boje. ³ Aru jácasɥ. Apeno jáðovaino ɥrarō jároteavũ cavarōi. Jároteame cūinácsɥ ãijuacsɥ ɥracsɥ baju. Siete paibɥa jipobɥa cɥcsɥ bateáme caipɥcarɥɥɥare paijavaroaque. Cúteavũ ñi jipobɥa coapa cūinátarabɥ jipobɥ adaitarabɥ. ⁴ Ɔi pĩcomuque jabɥboame obedivɥ abiácovare cavarðre jocarĩ pɥ joborōita. Caivɥ yóbecɥrã abiácova cɥrivɥ, cūinácsɥre jabɥborĩ tɥre ðáme ñ joborōita. Ñai ãijuacsɥ mauteame ico nomió jipocai, ácsɥɥ ði juedocɥvacojimɥre mama pðeteyara. ⁵ Ico nomió juedocɥvateaco mamacsɥ ãmájicɥre, jabotecɥɥre caivɥ pðevare parɥéque, yópe ñi cɥvajɥroepɥ abodo tãuque ðaiyore. Que baru ñame ðabejebu yópe ñi cðjeiyepɥ. Ɔbenita ñai juedocɥ ñni nɥvaimɥ mateáme pɥ Jūmenijicɥ yebaita, jabocɥi dobarō mearoita. ⁶ Aru ico nomió dupini nɥaco pðecɥbenoi, Jūmenijicɥi ðre meadacaino mácarōi. Nore ãiye jímo macodóme ō mil doscientos sesenta paijãravɥa baju.

⁷ No yóboi, ãðamateino mateávũ cavarō mearo Jūmenijicɥi cɥrōi. Ángelevai jabocɥ ñi ãmiá Miguel ñi ángelevaque ãðamateame ñai ãijuacsɥre. Aru ñai ãijuacsɥ máre ñi ángelevaque ãðamateniduame Miguejãre copɥ. ⁸ Ɔbenita ãijuacsɥjãcapũravɥ ye vainí tɥbeteima na, Miguejãcapũravɥre. Que baru ãijuacsɥjãre cavarō mearo Jūmenijicɥi cɥrðre mauteicðjememara mateima na cãreja. ⁹ Que baru ñai ãijuacsɥ ɥracsɥ ne jaetovaimɥ mateáme cavarō mearo Jūmenijicɥi cɥrðre jocarĩ. Ɔrecabe

ãññ ãijuacũ javecacũ ãi ãmiá Satanás, abujuvai jabocũ. Ërecabe jujovayũ caivũ ijãravũcavũre. Ë ãi ángelevaque, nárecabu ãi jaetovaimara mácavũ cavarõ mearo Jũmenijicũi curõre jocarĩ pu joborõita.

10 Dinũmũre járiacacũ apeno yávainore bujinoque, yõpe ainore cavarõ mearo Jũmenijicũi curõre jocarĩ:

—Caride jave eaiũ Jũmenijicũi meadaijãravũ põevare. Jũmenijicũ jáðovaimi ãi parũéque ãi jaboteiyede. Cristo máre jáðovaimi ãi parũéde. Caride jaetovaimũme cavarõ mearo Jũmenijicũi curõre jocarĩ abujuvai jabocũ, ñai boro coyũrĩ adairõecũ básũ majevũ Jesucristore jũ airõevare. Jipocamia ñai núcũ bateáme Jũmenijicũ jipocai, boro coyũrĩ adacũyũ náre jãravũre aru ñamine máre. 11 Cristo, ñai ovejajicũ ne aimũ, ãi jive meiyẽ báqueque bojedarejaquemavũ majevũ Jesucristore jũ airõevare ne ãmeina teiyede. Ne jũ aiyeque vainĩ tũyama ñai abujuvai jabocũre. Aru coyũima Jũmenijicũi yávaiyede dajocabevũva “Jãvemũ” ne aiye de Jesucristoi yávaiye méne. Aru iye ne yávaiye méne coyũiyequẽ máre vainĩ tũyama ñai abujuvai jabocũre. Boarĩ jarũvarãjimaravacari ne nópe bueiyẽ boje Cristo jiede, nácarũravũ buede nũivũ bateima ã jiede dajocabevũva. Que baru jecũbeni ne baju arũéde ijãravũi, jidũbevũva napini coreima ne yainájinore. Que baru boro coyũrĩ adaino cũbevũ náre copũ caride. 12 Que baru torojũe cũquiyebu cavarõ mearo Jũmenijicũi curõi. Torojũjarã mũja cavarõ mearo Jũmenijicũi curõcavũ. Ëbenita pare chõorajarama ijãravũcavũ, ina

joborõi c̄uriv̄u aru ina jia ɱraðai c̄uriv̄u máre. Ñai abujuvai jaboc̄u ẽmeimi m̄aje yebai jaraȳu baju, ɱi coreóv̄aiye boje maumejiena ñájiç̄uɱre.

Nóre járiac̄uɱ ȳu.

¹³ Ñai ãijuac̄u ɱi coreóv̄aiyede ɱi baju ne jaetovaim̄u máç̄ure joborõita, cujuáme ico nomióre, matac̄ure j̄ueðoc̄uɱvaco bácore. ¹⁴ Ƴbenita ðcap̄ũrav̄u jímo mateáco p̄ucacavea, míyavipe águila ãmic̄uç̄uì caveáre, v̄uçoðo p̄ðec̄ubenoì, J̄umenijic̄uì ðre jíno mácarõre ði c̄urõita ãijuac̄ure jocarĩ joaita. Nore ãiye jíye jaɱquiye bateáv̄u ðre yóbec̄ur̄iɱ̄u aru areɱ̄u corica bajì. ¹⁵ Din̄uɱre ñai ãijuac̄uɱcap̄ũrav̄u j̄ec̄uturi japurĩ jaroáme ɱrarõ ocore ɱi j̄jec̄amure jocarĩ yóre jiare, ði m̄aic̄ojiyere arĩduȳu ðre, ði bíjacojiyere arĩduȳu. ¹⁶ Ƴbenita yo joborõ cadateav̄u ðre. Yo joborõ jár̄uðiyere ðáv̄u iye ɱrarõ ocore, ñai ãijuac̄uì j̄ec̄uturi japurĩ jaroiye báquede. ¹⁷ Que baru ñai ãijuac̄u pare j̄jateȳu ðre, ãdamatec̄uɱɱame caiv̄u arev̄u ði p̄ãramenaque cor̄u. Nárecabu caiv̄u ina j̄u aiv̄u J̄umenijic̄uì ðaic̄õjeiyede aru dajoc̄abev̄uɱva coȳuiv̄u Jesús ɱi yáv̄aiyede j̄ãvene p̄u arev̄u náre boarĩ jar̄uv̄aiyeta. ¹⁸ Aru ñai ãijuac̄u núç̄uɱɱame ẽrac̄ũra jia ɱraða ẽcar̄uì.

13

*Juan ɱi coȳuino ina p̄ç̄arã ãimara j̄jec̄uriv̄uɱrã
(Mt 24.24; 2 Ts 2.9-10; Ap 3.5; 17.3, 7-12)*

¹ Din̄uɱre j̄ç̄ac̄u c̄uínac̄u ãme ãimac̄u j̄jec̄uç̄ure m̄ari daȳure jia ɱraðare jocarĩ. Siete paib̄uɱa j̄p̄ob̄uɱa c̄uç̄u bateáme caip̄ç̄ar̄uɱare paijavaroaque. Cúteav̄u ɱi javaroa coapa c̄uínatarab̄u j̄p̄ob̄uɱa ađaitarab̄u aru ɱi j̄p̄ob̄uɱa

coapa ãmiá ãmeãmiare toivaino mácarõ. No ãmiá cojubeteavã Jãmenijicare. ² Ñai ji jãimũ yópe ãrojateame: Yavipe páyũ bateáme ãi baju. Ñi cuboba miei cubobape bateávũ. Aru ãi jijecamu ãimacũ jijecũ león ãmicũci jijecamupe bateávũ. Ñai ãijuacu jiamẽ ãi parúede ñai ãimacũre. Dobaicõjeame jabocũ dobarõ mearora. Aru jaboteicõjeame ãre obedivũ põevare. ³ Ñai ãimacũre, cõinábũ ãi jipobuacabũ yaivájurorichuri bácarõ curõ ãrojateavũ. Ubenita no churi bácarõvacari paparĩ meateavũ. No churi meateinore jãivũvata, caivũ ijãravũcavũ Jesúre ju abevũ pare cuedumaima. Aru nũima na ñai ãimacũ yóboi, ne ju aiye boje ãi bueiyede. ⁴ Coreóvaima na ñai ãijuacu jíyũ bácurẽ ãi parúede ñai ãimacũre. Que baru mearore jíma ñai ãijuacũre. Aru mearore jíma ñai ãimacũre máre. Yópe arĩ, mearore jíma na:

—Аресѣ cubebi parũcũ ñai ãimacũre páyũ. Ñame maucũvarĩ, ãdamateni vainĩ tãivũ bũojabenama ãre, aima na.

⁵ Ñai ãimacũ coyãicõjeimũ mateáme, “¿Meacũ bária yũ arevũ pũeno?” acũyũ aru ãmeina yávacũyũ Jãmenijicare máre. Aru jaboteicõjeimũ mateáme cuarenta y dos paiaviava baju. ⁶ Que baru ãmeina yávame Jãmenijicã, aru ãi cãmãina, aru caivũ ãna cavarõ mearo Jãmenijicã curõi curivũã máre. ⁷ ãdamateicõjeimũ mateáme Jãmenijicã põevare copũ ãi vainĩ tãiyeta. Aru jaboteicõjeimũ mateáme caiyajuboa põeyajuboacavũre, aru caĩmaroacavũre, caicãmua yávaicãmuaacavũre, aru caijaborõacavũre máre. ⁸ Ñai ãimacũre mearore jínajarama caivũ ijãravũcavũ

Jesúre jɥ abevɥ. Námu ne ãmiáre toivabemara mácvɥ ãnitucubo paperatucuboi, caivɥ ina jãravɥ cūiméjãravɥ baquinóre cɥvarãjivɥre ne ãmiáre toivaitucuboi. Ditucubo Cristo, ovejajĩcɥ ne aimɥ, ãi tucubobu. Ñai ovejajĩcɥ ne boarĩ jarɥvaimɥ macɥúre Jũmenijicɥ majidejaquemavɥ ãi cɥedaquiye jipocai ijãravɥre.

⁹ Caivɥ me járiajarã. ¹⁰ Ina bɥoimara márãjivɥ, jáve bɥoimara marajárama na. Aru ina boarĩ jarɥvaimara márãjivɥ, jáve boarĩ jarɥvaimara marajárama na.

Que baru caivɥ Jũmenijicɥi pǒevare jáve ne napiye jaɥquiye bu caiye ne ñájiyede. Aru jáve ne jɥ aiye jaɥquiye bu náre dajocabevɥva Jũmenijicɥi coɥiye báquede ãi mearo ðacaquiye de náre.

¹¹ No yóboi, jáscɥ apescɥ ãme ãimacɥ jijescɥcɥre mɥri dayɥre joborǒre jocarĩ. Pɥcarǒa javaroa cɥvateame yóre ovejai javaroape. Ƴbenita yávame yóre ãijuacɥi yávaiyere. ¹² Ñai ãimacɥ jia ɥradare jocarĩ dayɥ básɥ cɥvateame ɥre parɥéde. Caiye ãi parɥéde cɥvateame ñai ãimacɥ joborǒre jocarĩ dayɥ básɥ. Ñai jia ɥradare dayɥ básɥi jáinoi ñai joborǒre dayɥ básɥ jaboteame ɥre parɥéque. Caivɥ ijãravɥcavɥ Jesúre jɥ abevɥre mearore jíde ðáme ñai jia ɥradare dayɥ básɥre, ñai churi meateino mácarǒre cɥvacɥre. ¹³ Aru ɥre pǒeva ne ðarĩ majibede máre ðáme ɥ. Toabore jǒðaicǒjeame cavarǒre jocarĩ pɥ joborǒita caivɥ pǒeva ne jáinoi. ¹⁴ Pǒeva ne ðarĩ majibede ðaicǒjeimɥ mateáme ɥ ñai jia ɥradare dayɥ básɥi jáinoi. Yóre ðarĩ jɥjovame caivɥ ijãravɥcavɥ Jesúre jɥ abevɥre. Ðaicǒjeame náre, ne pǐreimɥre ne puedarãjiyere

ay ƚai ăimacu apucare căreja, buraimu măcureca boaicaroveque. ¹⁵ Ne pēreimure ɗarĩburu yóboi, ƚai joborõre dayu bácu ũmene japuicõjeimu mateáme pēreimure, yávayu ũi buojaquiyepe ayu aru boarĩ jaruvaicõjeñu ũi buojaquiyepe ayu caivnu ina mearore jíyubevure úre.

¹⁶ Toivaicõjeame caivnu pōevare ne puru mearpūravurã o ne tūtavarã. Quĩjinare aru bucuvare máre, cūve cūvarivure aru cūve cūvabevure máre, yebacavure aru yebacavnu ămevure máre, caivure toivaicõjeame ũ. ¹⁷ Ácu pōescu cūvabescu baru no toivainore, bojedarĩ ññu aru jíni bojedayu máre buojabeteame. No toivaino mateávũ ƚai jia uraɗare dayu bácuĩ ămiá o yo número ũi ămiáque curõ. ¹⁸ Majié jayvnu úre coreóvayucure nore. Ñai coreóvayu corevajacurĩ ƚai ăme ăimacu jíjecucui número. Yo númerobu pōescu número. Yo númerobu seiscientos sesenta y seis.

14

Juan ũi coyino ina ciento cuarenta y cuatro mil paivnu baju yuriaivurã

(Stg 1.18; Ap 7.3)

¹ No yóboi, jăcacu cojedeca. Jăcacu Cristore, ovejajĩcu ne aimu, núcure Siõn ămicuricũ căracũ. Aru úque cúteima obedivnu pōeva, ciento cuarenta y cuatro mil paivnu baju. Nárecabu cūvarivnu ũi ămiáre aru jípacui ămiáre máre toivaino mácarõre ne tūtavarã náre coapa. ² Que teni jápiacacu cūináro bujinore cavarõ mearo Jămenijicui curõre jocarĩ. Jápurateavũ yópe cūratăcuve uratăcuve bujinope aru

yópe ðpo tuino p̄eno baju bajinope. Yópe obediv̄u biabeiboare arpa ãmic̄ariboare ne upaiye bajiépe jápurateav̄u no bajino. ³ Ina ciento cuarenta y cuatro mil paiv̄u baju p̄eva ȳriaima yo ȳriaino mamarore no jaboc̄u dobar̄o mearo coricac̄ar̄o jipoc̄ai, ina yóvaic̄v̄aiv̄u ap̄riv̄u aru ina veinticuatro paiv̄u buc̄va ne jáinoi. Ina ciento cuarenta y cuatro mil paiv̄u baju ij̄rav̄c̄av̄u Cristoi mead̄aimara mác̄av̄u qūev̄ara ȳriar̄i majiteima no ȳriaino mamarore. Ap̄c̄u c̄bebi ȳriar̄i b̄ojaȳu no. ⁴ Inarecabu ãmetebev̄u b̄ac̄av̄u nomivaque. Nomivaque c̄beteima na. Nárecabu p̄iv̄u ñai ovejaj̄ic̄u yóboi ãri ñi p̄inoi. Nárecabu bojed̄aimara mác̄av̄u caiv̄u ij̄rav̄c̄av̄u j̄neboi, j̄najimara m̄arajiv̄u J̄menij̄ic̄ure aru ñai ovejaj̄ic̄ure máre yópe j̄eid̄ua mamar̄u buc̄id̄ua p̄eno mear̄ua jíyere. ⁵ Nárecabu ye boroc̄bev̄u aru ye ãmeno c̄bev̄u máre cain̄ua.

*Juan ñi soȳino yóbec̄ar̄ã ángelev̄a ne soȳiyena
(Ap 10.6; 16.19; 18.2)*

⁶ No yóboi, jásc̄u ap̄c̄u ángele, v̄yure pare ãm̄i, cavar̄o coric̄ai aviá ñi c̄r̄di j̄rav̄u corica baji. Soȳáme iye soȳiye c̄iméne cain̄ua caiv̄u ij̄rav̄c̄av̄u ne járiayed̄e. Soȳáme c̄ajabor̄ac̄av̄ure, aru caiyajuboa p̄eyajuboc̄av̄ure, caic̄atua yávaic̄atuc̄av̄ure, aru caim̄aroc̄av̄ure máre. ⁷ Yópe ar̄i, soȳáme yávaino bajinoque:

—Pued̄ajar̄ã J̄menij̄ic̄ure. Mearore jíjar̄ã úre ñi p̄eno majié boje. Eav̄u iora p̄ev̄are ñi ñájiovaquiora ne ãmeina teiye boje. Que baru mearore jíjar̄ã ñai ðaȳu b̄ac̄ure cavar̄ore, aru

joborõre, jia ɱraɖare, aru oco p̃ĩapóinoare máre, arĩ
coyɱáme ñai ángele.

⁸ Аресу ángele dáme ɱi yóboi, yópe arĩ соуɱу:

—Jave bíjainɱ no ñmaro ɱrarõ Babilonia ãmicɱrõ.
No ñmarocavɱ ne pare ãmeina ɖaiye báque boje
aru ne pare ãmeina ɖare ɖaiye báque boje caivɱ
ijãravɱcavɱ Jesucristore jɱ abevɱre caijaborõai,
bíjare ɖaimaramu na, arĩ соуɱáme ñai ángele.

⁹⁻¹⁰ Аресу ángele dáme ina pɱcarã yóboi, yópe arĩ,
yávaino bɱjinoque соуɱáme:

—Pare ñájinajarama caivɱ ina mearore jívn ñai
ãme ãimacɱ jijecɱcɱ jia ɱraɖare dayɱ básɱre aru
ɱi p̃ẽpeimɱre máre, aru ina toivare ɖaicõjeivɱ ne
tãtɱvarã náre coapa aru ne pɱrã náre ɱi ãmiáque
o ɱi númeroque máre. Ne que ɖaiye boje, Jũmenijicɱ
pare jorojĩni jãñɱ náre, ñájine ɖacɱyɱme náre pare
yópe ɱi aye báquepedeca. Que teni ẽocɱyɱme náre
azufre ãmicɱe tãu uruino jívnɱi, ɱi ángeleva meara
baju aru Cristo, ovejajicɱ ne aimɱ, máre ne jáiyede.

¹¹ Ibo toabo náre ñájiovaibore jocarĩ bico porĩ
maivɱ cainɱɱɱa. Que baru cũiméquiyebe ne ñájiye.
Quénora jabɱóvabevɱva ñájinajarama jãravɱre aru
ñamine máre caivɱ ina mearore jívn ñai jia ɱraɖare
dayɱ básɱre aru ɱi p̃ẽpeimɱre máre, aru ina toivare
ɖaicõjeivɱ ne bajure ɱi ãmiáque, arĩ соуɱáme ñai
ángele.

¹² Que baru Jũmenijicɱi p̃õeva, ina jɱ aivɱre ɱi
ɖaicõjeiyede aru jɱ aivɱ Jesúre máre ɖajocabevɱva
ne jɱ aiyede ẽre cainɱɱɱa, nácapũravɱre jáve ne
nariye jaɱquiyebe ɱre ne ñájiyede.

¹³ Dinumure járiacacũ cūináro yávainore cavarõ mearo Jãmenijicũ cãrõre jocarĩ. Yópe arĩ, coyúávũ yure:

—Yópe arĩ, toivajacũ mũ: “Caride aru cainumãa torojurãjarama caivũ yainájiyvũ cãrivũ Jesucristoque cūinávure”, toivaicõjeame yure.

Aru ñai Espíritu Santo jũ arĩ coyúáme:

—Jãvemu. Cūivú ne ñájiye. Quénora jabuóvarãjarama. Dajocarãjarama ne pare memecaiyede. Aru cãvarãjarama ne memecaino mácarõ boje méne, arĩ coyúáme ñai Espíritu Santo.

Juan ñi coyúino Jãmenijicũ ñaquinora ijãravũcavũre yópe põeva ne ñaiyere ñajivũ ne oteiyede báquede

(Ap 19.15)

¹⁴ Dinumure jácacũ cojedeca. Cúteavũ cūinábo ocoopenibo boribo. Aru diborã dobateame cūináca. Maja, põevape ãrojacũ bateáme ñ. Cũvateame cūinátarabũ jipobũ adaitarabũ úruque ñaitarabũre ñi jipobũi. Aru ñurúáme cūináve táuve oteiyede buraive jevũcãrivede ñi pãrui. ¹⁵ Dinumure apesũ ángele etame Jãmenijicũ cãramine jocarĩ. Yópe arĩ, yávaino bũjinoque coyúáme ñai dobacũre ocoopeniborã:

—Jave eaivũ iye oteiyede jẽijãravũ. Iye oteiyede ijãravũi bũcũiyebu. Que baru burarĩ ñjacũ mũ iye oteiyede bũcũiyede, arĩ coyúáme ñai ángele.

¹⁶ Ɛi que aiyeda, ñai dobacũ básũ ocoopeniborã burarĩ ñame caiye iye oteiyede bũcũiyede ijãravũre jocarĩ.

¹⁷ No yóboi, apesũ ángele etame Jãmenijicũ cãramine jocarĩ no cavarõ mearo ñi cãrõi. Ɛ

máre cъvateame cъináve tãuve jēidъare buraive jevъcъrivede ñi pъrъi. ¹⁸ Dinъmъre apесъ ángele, ñai toare jãri coreуъ, etame Jъmenijicъre jícaiyede juaivare jocarĩ. Yópe arĩ, yávaino bъjinoque соуáame ñai ángele ive tãuve oteiyede buraive jevъcъrivede cъvacъre:

—Iboá vino úyaiboa ijãravъcaboа ñemiboabu caride. Que baru burarĩ jъacъ mъ iboá vino úyaiboa ñemiboare, arĩ соуáame ñai ángele.

¹⁹ Ёi que aiyeda, ñai ángele ive tãuve oteiyede buraive jevъcъrivede cъvacъ burarĩ ñame caiboa iboáre némure vino úyaimure jocarĩ. Burarĩ ñiniburu yóboi, dъvame iboáre pipoino jívъi. Yópe ðarĩ Jъmenijicъ, pare jorojĩni jãñъ, ñájine ðacъуъme obedivъ pōevare, ne ámeina teiye boje. Que aiyarōtamu no. ²⁰ Yópe vino úyaiboare pipoicorore yuaiyere, nopedeca Jъmenijicъi ñájine ðaimara ñájima ñmaro jedevai. Aru ne jive etaiyede yuarĩ yabovaiyere nъavъ pъ trescientos paikilometros joaita aru eavã caballovare cōjeimeita.

15

Juan ñi соуñino iye siete paiye ñájiovaiye yóboquede

¹ Dinъmъre jãcacъ apeno jãðovaino ұrarōre cavarōi. Cуecumacъ ji jãiyede nore. Cúteima siete paivъ ángeleva cъvarivъ náre coapa siete paiye ñájiovaiye yóboquede. Iye siete paiye ñájiovaiye vainíburu yóboi, Jъmenijicъ ye ñájine ðabecъbe pōevare cojedeca. Iye siete paiye ñájiovaiyeque Jъmenijicъ bъojacъуъme ñi jãðovaiyede ñi jorojĩni jãiyede.

² Aru jăcascu apedare yópe jia urada jivarupe ɯbenita me jări javaiyoia bateávũ. Aru toaque jĩvainope ărojateavũ diya jívũi. Diya ẽcarũi núteima ina vainí tũivũ bắcavũ ñai ăme ăimascu jijescucu jia uradare dayũ bắcure. Vainí tũima urre ne mearore jíbe báque boje urre aru ăi pẽpeimure máre. Vainí tũima urre ne toivaicõjeme máque boje ne bajurã yo número ăi ămiáque curõre. Ina vainí tũivũ bắcavũ curateima biabeiboare arpa ămicuriboare, Jũmenijicũi jíboare, ne purũi curarivũ náre coara. ³ Yũriaima na yo yũriaino Moisés bắcũ Jũmenijicure memescayũ bắcũi yũriaino mácarõre aru Cristo, ovejãicũ ne aimũ, ăi yũriainore máre. Yópe arĩ, yũriaima na:

Mũ, ñũje jaboscũ Jũmenijicũ, paruscũ caivũ pũeno, caiye mi ɗaiye urrebu aru cuvaiyebu máre. Mũ jaboteyũbu caivũ põevare, caijaborõacavũre. Caiye mi ɗaiye mému aru jãvemu máre. ⁴ Mũ, ñũje jaboscũ, caivũ põeva pueɗarãjaramu ñũja mũre jãve. Caivũ põeva mearore jínajaramu ñũja mũre jãve. Mũ cũinácũrabu meascũ. Caivũ põeva caijaborõacavũ mũre mearore jínadarãjarama ne jãiyẽ boje mi ɗaiye méne, arĩ yũriaima na.

⁵ No yóboi, jăcascu Jũmenijicũi cũramine, cavarõ mearo ăi curõi curĩñamine voaiñamine. Diñamimu iveá cũravea Jũmenijicũi ɗaicõjeiyeque epeiñami. ⁶ Dinãmure ina siete paivũ ángeleva curarivũ náre coara iye siete paie ñăjiovaiyede etaima diñamine jocarĩ. Doima ne cuitótecajea docuscũbecajea, cojidicajeare, boricajea lino ămicũricajeare. Aru

bhoima jārióicāva úruque đaicāvare ne ñareba cūinátur̃u baji. ⁷ Aru cūinác̃u ina yóvaic̃uvaiṽu ar̃uriṽucac̃u jiaame ina siete paiṽu ángelevare siete paid̃ua joror̃ua úruque đaid̃uare náre coapa. Did̃uá jíṽu c̃áteṽu iye J̃ūmenijic̃u ñájiovaquiye p̃đevare, ũi joroj̃ini jāiye boje ne āmeina teiyede. Ñai J̃ūmenijic̃u c̃ubi caiñm̃ua. ⁸ Aru J̃ūmenijic̃u meac̃u ũi c̃ue boje, aru ũi par̃u é c̃uvae boje máre, bico por̃i m̃ari buiáṽu diñami ũi c̃ūramine. Que baru ñame bhojabeteima ecoiṽu diñami J̃ūmenijic̃u c̃ūramine p̃u ne bhojaiyeta iye siete paiye ñájiovaiyede ina siete paiṽu ángeleva ne davar̃ājijyede.

16

Juan ũi coỹino id̃uá joror̃uar̃ā ñájiovaiyeque

(Mt 24.43-44; Lc 12.39-40; Ap 3.3; 6.14; 8.5; 11.13, 19; 14.10)

¹ Diñm̃ure járiacac̃u apeno yávaino b̃jino etaiyede J̃ūmenijic̃u c̃ūramine jocar̃i. B̃jijéque yópe ar̃i, coỹáṽu ina siete paiṽu ángelevare.

—Id̃uá siete paid̃ua joror̃ua m̃je c̃uvarid̃uaquede jayuár̃i jebenañjara m̃ja ij̃araṽu. J̃ūmenijic̃u ñájine đac̃uyme ij̃araṽucaṽu Jesucristore j̃u abeṽure iye siete paiye ñájiovaiyede ũi joroj̃ini jāiye boje ne āmeina teiyede, ar̃i coỹáṽu.

² Que ar̃iburu yóboi, cūinác̃u ángele, nácac̃u mamar̃m̃c̃ac̃u, jayuár̃i jebes̃ñame ũi joror̃u c̃ue báquede jobor̃oi. Ői que đaiyede, obediṽu p̃đevare etaṽu churiá āmechuria. Caiṽu ina toivaic̃ojeiṽu b́acaṽure ne bajur̃ā ñai āme āimac̃u j̃ijec̃u j̃ia ur̃ad̃are jocar̃i daỹu b́ac̃u toivaiyequede aru mearore jíṽu b́acaṽure ũi

pẽpeimure máre etavũ náre churiá ãmechuria aru ãmeina ijié máre.

³ Aru cũinácui yóbocasũ ángele jayuárĩ jebeáme ãi jororũquede jia uradaĩ. Ɛi que ðaiyede, caiye oco jia uradare jiveteavũ yópe yaiyú básui jivepe. Aru caivũ ina arũrivũ curivũ jia uradaĩ yaima na.

⁴ Aru pũcarãĩ yóbocasũ ángele jayuárĩ jebeáme ãi jororũquede caiye jiare aru cainoa oco pĩapóinoare máre. Ɛi que ðaiyede caiye iye oco máre jiveteavũ.

⁵ Dinũmũre járiacacũ apescũ ángelede, ñai ocore jári coreyũre, yópe arĩ soyũyũre:

—Mũ, Jũmenijicũ meacũ baju, cũcũ caride aru cũcũ básũ javede, mi yópe ñájine ðaiye báque pðevare métamu caride. ⁶ Ne boarĩ jarũvaiye báque boje mi pðeva mácavũre aru mi yávaiyede soyũcaipðeva mácavũre máre, ne jivede mene ðaiye báque boje ne ñájiye métamu. Que baru caride mũrecabu bojeðayũ náre, ne nópe ðaiye báque boje. Mũrecabu ũsure ðayũ náre jivede yópe náre jaépe, arĩ soyũáme ñai ángele.

⁷ Dinũmũre járiacacũ cojedeca apeno yávaino jápuraede Jũmenijicũre jícaiye de juaiivre jocarĩ. Yópe arĩ, soyũávũ:

—Mũ, ñũje jabocũ Jũmenijicũ, parũcũ caivũ pũeno, mi ñájine ðaiye pðevare mému aru jãvemu máre, arĩ soyũávũ.

⁸ Aru yóbescũrãĩ yóbocasũ ángele jayuárĩ jebeáme ãi jororũquede aviárã. Ɛi que ðaiyede, ñai aviá bóri, ěni, juaicõjeimũ mateáme pðevare yópe toa ěiyere. ⁹ Ɛi urarõ ěiye boje, caivũ pðeva ijãravũcavũ Jesucristore jũ abevũ juaimara mateima na. Ɛbenita juaimara mácavũvacari,

chĩomevũ ne ãmeina teiyede oatuvabeteima na ne ðaiyede. Aru ye mearore jíbeteima na Jũmenijicũre máre. Quénora pũeno baju ãmeina yávare nũima Jũmenijicũre, ñai paruéde cувacu ðayure iye ñájiovaiyede.

10 Aru yóvaicuvaiivũ yóbocacu ángele jayuárĩ jebeáme ñi jororũquede ñai ãme ãimacu jijecacu jia uradare jocarĩ dayũ básũ jabocũ dobarõ mearora. Ɛi que ðaiyede ñemié tũavũ caino ñai ãimacu ñi jaboteinore. Aru caivũ ñi jaboteimara cũivũ bateima ne baju ne jemedoare, pare ne ñájiye boje. 11 Ɛbenita ñájiyvũvacari aru ãmechuriare cũvarivũvacari, dajocabeteima ne ãmeina ðaiyede. Quénora ne ñájiye boje aru ne churiáre cũvae boje máre pũeno baju ãmeina yávare nũima Jũmenijicũre, cavarõ mearocacũre.

12 Aru cũinárũrũre paivũ yóbocacu ángele jayuárĩ jebeáme ñi jororũquede iya Éufrates ãmicũriya jia uradarã. Ɛi que ðaiyede, diya jia popoávũ, ina aviá dainocavũ jabova ne jatarãjiyere aino diyare. 13 Dinũmũre jãcacu yóbecũrã abujuvare yópe momavape ãrojarivũre. Cũinácũ abujucũ etame ñai ãijuacũ ñi jijecamure jocarĩ. Apesũ etame ñai ãme ãimacu jijecacu jia uradare jocarĩ dayũ básũ ñi jijecamure jocarĩ. Aru apesũ etame ñai Jũmenijicũ yávaiyede соу̀са̀ір̀дес̀ре теу̀, борос̀неде соу̀у̀, ñi jijecamure jocarĩ. 14 Ina abujuva p̄eva ne ðarĩ majibede ðaiye majiteima na. Etaivũ bateima cójijovarãnũrajinũ caivũ ijãravũcavũ jabovare, ne ãdamatenajiyere aivũ Jũmenijicũque, ñai parũcũre caivũ pũeno, ãnijãravũ, ñi p̄evare pũeno

baju ñájiovare buojaquijãravu baquinóre, ne ãmeina teiye báque boje. ¹⁵ Yópe arĩ, soyháme Jesucristo:

—Muje yebai dasuyumu muje majibedeca yópe ñavaipõescui daiyere cãrami upascui majibedeca. Torojuscuyume ñai aruscui jãri coreyu yare. Aru yópe põescui meadaiyere ñi cuitótecajede cuyoje tebecuyu ñi cuitótecaje cãbe boje, nopedeca torojuscuyume ñai meadayu ñi daiyede cuyoje tebecuyu ji daiyede, áme Jesucristo.

¹⁶ Ina jabova, abujuva ne cójjiovaimara, cójjijima na areno cãrõi, hebreovai yávaicamuaque Armagedón ãmicãrõi.

¹⁷ Aru apescui ángele, ina siete paivu piniduscascui, jayuárĩ jebeáme ñi jororucuede ñmevurã. Eĩ que daiyede etavã areno yávaino bujinoque no jabocui dobarõ mearo coricacarõ yebai Jãmenijicui cãramine jocarĩ. Yópe arĩ, soyhámvã:

—Quénoramu, arĩ soyhámvã.

¹⁸ Dinãmãmia yaroino cojiteavã, yávaino bujinoque jápurateavã, õpo tavã, aru urarõ joborõ cújivã máre. No joborõ cújino ãmeno mateávã cainoa arenoa joborõ cújino pãeno, Jãmenijicui põevare cãedainãm mãcarõmiata. ¹⁹ Que teni no uraĩmaro mãcarõre bururĩ, bururĩ yóbescãrõcarõape mauteavã no mãcarõ. Caiye ĩmaroa ijãravuque bíjainoa mateávã. Aru Jãmenijicui ãrutequemavu no ĩmaro urarõ Babilonia ãmicãrõre. Que baru bojedame nócvãre ne ãmeina daiye boje. Pare jorojĩũ, ñájine dáme náre pare. ²⁰ Caiye jivãna aru caicũa cãracũa máre bíjavã. ²¹ Aru cavarõre jocarĩ tavã ocaino jãjaro urarõ baju yópe cãraboape. Diboá coapa cuarenta paikilos duscãriboateavã.

Tuavũ pðevara, ijãravucavu Jesucristore ju abevure. Æbenita nãcapũravũ, ñãjivuvacari diboá tuiye boje, pueno ãmeina yãvare nuima na Jãmenijicare, iye ñãjiovaiye pare ñãjine ðaiye boje náre.

17

*Juan ñi coyũino ico nomió ãmeico baju ði ñãjijena
(Ap 3.5; 11.7; 13.1, 8; 19.16)*

¹ No yóboi, cũinácũ ina siete paivũ ángeleva iduá siete paidua jororũare cvarivũ bácanucacũ coyucudame yure. Yópe arĩ, coyúame:

—Dajacũ. Jãðovacũyubu mũre aipe ñãjicoðore ico nomió ði bajure bojedado ãmũvare urarõ ãmenore ðacodo náque. Õrecabe dobaco obediya jia puenora. ² Caiũ ina jabova ijãravucavu ði ðaiyepedeca ðaiyurivũ bateima, yópe ne ãmeina ðájuroepe ðque. Jãmenijicũ jiede ãbeteima. Yópe ði pacotede ðájuroepe ijãravucavu Jesucristore ju abevure aru yópe ði ãmeina ðare ðájuroepe náre máre, nopedeca náre pare baju ãmeina ðaiyure ðáco õ. Que baru náre ãmeina ðare ðáco õ, áme ñai ángele.

³ Dinãmure ñai Espíritu Santo jãicõjeame yure. Que teiyede ñai ángele nuvame yure pðecũbenoi. Noi jãcacũ cũináco nomióre. Õ tubaco bateáco ãme ãimacũ jjecũcũ jũacurã. Æi baju caibaju toivaino mateávũ ãmiá ãmeina yãvaiãmiaque Jãmenijicare copũ. Siete paibua jipobua cáteame caipucapũrũape paijavaroaque. ⁴ Ico nomió doaco bateáco ði cuítotecaje jũaricaje aru ñemijuaricajede. Õi bajure meatedo báco bateáco úruque, aru quũjiboa cãrajiboa cojidijĩboa bojecũrijĩboaque

aru perla ãmicarijĩboaque máre. Cuvateaco òi pũrũĩ cũinárũ jororũ úruque ðaidũre. Didũ jívũre buiánvũ caiye ãmeina ðaiye, aru caiye òi bajuque pũeno ãmene ðaiye báque máre. ⁵ Òi tũtũvarã toivaino cúteavũ cũináro ãmiá: “No urarõ ãmaro ãmiá Babilonia aino, yóre aiyurõ mateávũ no. Caivũ ina ne bajure bojedavũ ãmeina ðarãjivũ arevũque népacore páðobe. Caivũ ijãravũcavũ Jesucristore jũ abevũre cainoa joborõai urarõ ãmeina ðare ðaðobe”, ainore toivaino mateávũ òi tũtũvarã.

⁶ Dinũmũre coreóvacasũ ico nomió boarĩ jarũvado bácore obedivũ ina Jũmenijicũĩ pðevacavũre. Yóre òi torojũmũroere pacoco baru, nopedeca torojũteaco ò òi mene ðaiyede ne jivede òi boarĩ jarũvaiyede náre. Náre boarĩ jarũvaco, ne soyũiyẽe báque boje Jũmenijicũĩ yávaiyede ðajocabevũva ne “Jãvemũ” aiyede Jesucristoi yávaiye méne. Que baru pare cvesumacasũ yũ.

⁷ Dinũmũre ñai ángele, yóre arĩ, jẽniari jãme yũre:

—¿Aipe teni cvesumañũmũ mũ? Soyũquijivũ mũre aipe aiyede mi jãiyede. Soyũquijivũ ne borore, ico nomióre aru ñai ãimasũ òi tubamũ cãvacũre siete raibũa jĩrobũare caipũsarũmũare rajavaroaque. ⁸ Ñai ãme ãimasũ jĩjesũmũ mi jãimũ mácsũ cúteame javede. Aru cãbebi caride. Ũbenita mũri dacsũyũme icobe ãmũjũricobede jocarĩ ãi bíjacũnũquiyẽe jĩrocãi. Aru caivũ ijãravũcavũ Jesucristore jũ abevũ pare cvesumarajarama, ne jãiyẽe boje ñai ãimasũ cũcũ bácsũre javede, cãbecũre caride, ũbenita dacsũyũre cojedeca. Ina cvesumarajivũrecabu ne ãmiáre toivabemara mácsavũ ãnitucubo Jũmenijicũĩ paperatucuboi, caivũ ina

jāravu cūimėjāravu baquinóre cūvarājivū ne āmiāre toivaitucuboi. Ditucubo toivaino marejaquémavu Jūmenijicūi cūedaquiye jipocai ijāravare.

⁹ 'Majié jaūvū ūre coreóvaiyūcūre nore. Jēvari coyūṛī ibūá siete paibūa jipobūa, diedecabu siete paicūa cūracūa ico nomió āmeco ōi dobae. Aru jēvari coyūṛī ibūá siete paibūa jipobūa diedecabu, siete paivū jabova. ¹⁰ Cūinárūṛūpe paivū nácavū yaiquémavu javede. Cūinácū nácacū jaboteyūbe caride. Aru apēcū dabecūbe cāreja. Ūbenita ūi jabotecūdaquiye de obebejāravūa jabotecūyūme ū.

¹¹ Ņai āme āimacū jijēcūcū cūcū bācū javede aru cūbecū caride, ū macūyūme apēcū jabocū, ina siete paivū ne yóbocacū. Ūbenita cūinácū ina siete paivūcācūvacaribe máre. Ūrecabe bījacūyū baju bījaiye bajī.

¹² 'Cairūcarūṛūare paijavaroa mi jāiye báque, jēvari coyūṛī diedecabu cairūcarūṛūare paivū jabova bārājivū, jaboteni búbevū cāreja. Ūbenita cūināora baju jaboteicōjeimara marajārama űai āme āimacū jijēcūcūque. ¹³ Caivū ina cairūcarūṛūare paivū jabova ne ūme cūinátūṛūbu. Que baru cūinārotamu ne űaiyūṛō. Cadatenajarama űai āme āimacū jijēcūcūre ne paṛūéque aru ne cōjeiyeque máre. ¹⁴ Ādamatenajarama na Cristore, ovejajīcū ne aimūre copū. Ūbenita ūcapūravū jaboteyūbe caivū apēvū jabovare aru cōjeñūme caivū apēvū cōjeivūre. Que baru vainī tūcūyūme ina ūre maucūvarivūre. Ūi ādamatecūdaiyede yóvarājarama ina Jūmenijicūi beorī cutuimara mácavū dajocabevū cainūmūa ne jū aiyede ūre, āme yūre űai ángele.

15 Aru ñai ángele, yópe arĩ, coyure ñame yure:
 —Jēvari coyurĩ iya obediya jia ico nomió
 ãmeco ði dobae, diedecabu ĩmaroacav̄, aru
 p̄deyajuboacav̄, obediv̄ yávaicamuacav̄, aru
 jabor̄oacav̄ máre. 16 Ñai ãme ãimac̄u jijec̄uc̄u aru ina
 caip̄ucap̄uc̄uare paiv̄ jabova, jēvari coyurĩ yópe ñi
 javaroare, mi jāimara mácav̄ jāiȳubenajarama
 ico nomió ãmecore. Caiye ði c̄vaede ĩnajarama
 ðre jocarĩ, dajocar̄jiv̄ ðre cuitótecaje c̄becore.
 Ārajarama ði bajure. Aru bíjare ðar̄ājarama ðre
 toaboi. 17 J̄menijic̄vacari dáriaic̄ojes̄uc̄ume
 ina caip̄ucap̄uc̄uare paiv̄ jabovare. Que baru
 c̄inátur̄u baquiyébu ne ũme. Cađatenajarama ñai
 ãme ãimac̄u jijec̄uc̄are, ðar̄ājiv̄ yópe J̄menijic̄ui
 ur̄ðre p̄ ne ðaiyede buojaiyeta caiye iye ñi ðaiyue
 báquede yópe ñi aiye báquepedeca. 18 Aru jēvari
 coyurĩ ico nomió ãmeco mi jāimo máco, ðrecabe
 yópe no ĩmaro ðaic̄ojeĩmarope caiv̄ ina ij̄rav̄cav̄
 jabovare, áme yure ñai ángele.

18

*Juan ñi coyurino Babilonia ãmic̄ur̄ĩmaro bíjainora
 (Mt 22.2-3; Ef 5.23-32; Ap 7.14; 14.8)*

1 No yóboi, jāc̄ac̄u ap̄ec̄u ángele ĩmeñure cavar̄o
 mearo J̄menijic̄ui cur̄ðre jocarĩ. Par̄uēque c̄ojeáme.
 Aru ñi mearoque miad̄are dáme cainore. 2 Bujiéque
 yópe arĩ, codoboboame ũ:

—Jave bíjav̄ no ĩmaro ur̄ar̄o Babilonia ãmic̄ur̄o.
 Dĩmaro mácar̄o abujuva ne cur̄o teiv̄. Obediya-
 juboa ãimara v̄iv̄ p̄eva ne ubemara máre ne cur̄o
 teiv̄ no ĩmaro mácar̄o. 3 No ĩmaro mácar̄ocav̄ ur̄ar̄o
 ãmeina ðare ðaima caiv̄ ij̄rav̄cav̄ Jesucristore

ju abevure cainoa joborðai. Aru caivᵛ ina jabova ijāravᵛsavᵛ āmeina ðaima diĩmaro mácarðsavᵛque. Aru caivᵛ ijāravᵛsavᵛ bojedaipðeva cᵛve cᵛvarivᵛ bateima diĩmarocavᵛ ne ɯrarð āmeina ðaiye boje. Que baru bíjaivᵛ no ĩmaro mácarð, áme ñai ángele.

⁴ Aru járiacacᵛ areno yávainore cavarð mearo Jāmenijicᵛi cᵛrðre jocarĩ. Yópe arĩ, соуиáвᵛ:

—Mᵛja, ji pðeva, etajarā diĩmarore jocarĩ, mᵛja āmene ðabenajivᵛ nócavᵛque, mᵛje ñájimenajiyere aivᵛ náque. ⁵ Diĩmarocavᵛ āmene ðare nuivᵛ bateima, yópe cainiyutubope teni ne āmenoque pᵛ cavarð mearo Jāmenijicᵛi cᵛrðita. Ʋrarð baju āmene ðaima na. Que baru Jāmenijicᵛi āᵛmi caiye iye ne āmeina ðaiyede. ⁶ Nócavᵛre ðajarā yópe ne ðaiyere arevᵛre. Yópe ne arevᵛre ñájine ðaiyere, ñájine ðajarā náre pᵛquedeca. Aru yópe ne arevᵛre āmeno ðaiyere, āmeno ðajarā náre pᵛque. ⁷ Yópe ɯrarð mearore aru ɯre cᵛve bojecᵛede máre ne ĩye báquepe ne baju, nopedeca ĩcavajarā náre ñájiyede ɯre aru chĩoiyede máre ɯre cūinátɯᵛra. Yópe arĩ dápiarĩduyama na ne ũmei: “Yui jabotenajivᵛ dobarivᵛbu ñᵛja. Apejĩe ye jaᵛbevᵛ ñᵛjare. Cõmaje ārojarivᵛ āmenajaramu ñᵛja cainᵛmᵛa. Aru chĩomenajaramu, ñájimenajaramu máre cainᵛmᵛa”, arĩ dápiarĩduyama nócavᵛ, “¿Meara márica arevᵛ pᵛeno?” aivᵛ. ⁸ Que baru cūinájāravᵛ baquinómiareca ɯrarð āmeno daquiyebu diĩmarocavᵛre. Maumejiena nócavᵛ chĩori, āvᵛé ñájini, yainájarama na. Aru ne ĩmarore juarĩ bíjaino maquiyébu. Yópe vaiquiyebu, maje jabocᵛ Jāmenijicᵛi parᵛcᵛ baju “Ñájijara” ĩi aiye boje.

Nópe járiacacꝝ apeno yávainore cavarõ mearo J̄menijicꝝi cꝝrõre jocarĩ.

⁹ Caivꝝ ina jabova ijãravꝝcavꝝ ãmeina ðaivꝝ bácvꝝ diĩmaro mácarõcavꝝque bujiéque codoboborĩ, ñarebare totarĩ orãjarama na, ne jáiyede toabico porĩ m̄ainore no ĩmaro mácarõre éiyede. ¹⁰ Jidurivꝝ ne ñájiyꝝbe boje diĩmarocavꝝ bácvꝝpe, joai mautenajarama. Aru yópe arĩ, orãjarama na:

—¡Ayu, ayu, m̄ajare pare meamevꝝ Babilonia ãmicurĩĩmarocavꝝre! Pare ch̄ioivꝝbu m̄aja. Maumejiena no ĩmaro ɱrarõ, parꝝé cꝝrõ mácarõ bíjainꝝ, orĩ codoboborãjarama.

¹¹ Caivꝝ ijãravꝝcavꝝ bojedaipõeva máre bujiéque codoboborĩ, ñarebare totarĩ orãjarama diĩmarocavꝝ bácvꝝre boje. Que baru ñame cubenama caride ne cꝝvede bojedarĩ ĩvꝝ. ¹² Põecꝝ cubecꝝbe bojedarĩ ĩñꝝ náre ne úrure, ne platare, ne c̄urajiboa bojecurijĩboare, ne perla ãmicurijĩboa bojecurijĩboare máre, ne cuitótecajea meacajea lino aru seda ãmicuricajeare, aru ne cuitótecajea bojecuricajea jũaricajeare aru ñemijuaricajeare máre. Põecꝝ cubecꝝbe bojedarĩ ĩñꝝ náre caiye jocꝝcꝝa me mumijuricꝝare, ne cꝝve bojecuricꝝvede ãimacꝝi javaro marfil ãmicurijavaroque ðaiyede, aru jocꝝcꝝa bojecuricꝝaque ðaiyede, bronce ãmicꝝe tãuque ðaiyede, hierro ãmicꝝe tãuque ðaiyede, aru c̄urabo boribo mármol ãmicuriboque ðaiyede máre. ¹³ Põecꝝ cubecꝝbe bojedarĩ ĩñꝝ náre ne canela ãmicꝝe mumijꝝede aru ape mumijꝝede máre, ne juarãjinore mumijꝝrõre ðaquiyepe aivꝝ, aru ape mumijꝝede mirra ãmicꝝe aru olíbano

ãmicuēde máre. Põescu cubecube bojedarĩ ññu náre ne vino úyaicorore, ne neo carorãjiyepa aivũ neore, ne pãure ðaiyede harina ãmicue, aru ne trigo ãmicue oteiyede máre. Põescu cubecube bojedarĩ ññu náre ne oteiãimarare ducueēde ũmaivure, ne ovejavare, ne caballovare, ne jãturuicũare, aru ne yebacavure máre, ina dáriaivure. ¹⁴ Ina bojedaiivũ bÁCavũ, yópe arĩ, coyurãjarama diĩmaro mácarõcavure:

—¡Ayu, ayu, jave cũivú m̃jare iduá jocucu jëidua mearua pare cojuteavũ m̃jare! Jave bíjaiivũ m̃jare jocarĩ caiye m̃je cãve bojecuēde aru m̃je tãuturare máre. Que baru diēde ye cãvabenajaramu m̃ja bediõva cojedeca, arĩ coyurãjarama na, chĩoivũ.

¹⁵⁻¹⁶ Ina caiye iyede bojedaiivũ bÁCavũ cãve cãvateima ne bojedaiye báque boje diĩmaro mácarõcavũ bÁCavũque. Ina bojedaiivũ bÁCavũ joai maunenajarama, ne jãiyũbe boje diĩmaro mácarõcavũ ne ñãjiyede. Aru bujiéque codoborĩ, ñarebare totarĩ orãjarama, yópe arĩ:

—¡Ayu, ayu, pare meamevũ no ñmaro urarõ mácarõ! Nomió cãve cãvacope paino mateávũ no ñmaro mácarõ. Diĩmarocavũ bÁCavũ cuitótecajea meacajea lino ãmicuricajeare, jũaricajeare aru ñemijuaricajeare máre doivũ bateima na. Aru úrure, aru perla ãmicurijĩboa bojecurijĩboare, aru apejĩboa cãrajĩboa cojidijĩboa bojecurijĩboare máre adãivũ bateima na. ¹⁷ Maumejiena caiye iye ure cãve báque me cũivú, arãjarama ina bojedaiivũ bÁCavũ, chĩoivũ.

Cãivũ ina jiaḁocũa uracũare jarũvaipõeva aru cãivũ ina curãñivũ jiaḁocũa uracũaque, cãivũ ina

jiadocũa ɱracũa memeiɾõeva aru caivɱ jia ɱraɗai memeiɾõeva máre joai mautenajarama na. ¹⁸ Ne jáiyede toabico porĩ ɱari no ĩmaro mácarõ ẽiyede, yópe arĩ, coɗoboborãjarama:

—Areno ĩmaro ɱrarõ, ǎri nópe paino cɱbeteavũ cainɱɱare, arãjarama na.

¹⁹ Que arĩ, dɱvarãjarama jobore ne baju jipobɱrã ne chĩoiye boje. Bɱjiéque coɗoboborĩ, ñarebare to-tarĩ orãjarama na, yópe arĩ:

—¡Ау, ау, pare meamevɱ no ĩmaro ɱrarõ mácarõ! Caivɱ ina cɱvarivɱ bácvɱ jiadocũa ɱracũare jia ɱraɗai cɱve cɱvarivɱ bateima diĩmarocavɱ bácvɱ ne bojedaiye báque boje na mácvɱre ɱre cɱvede. Maumejiena caiye iye me bíjarĩ cũivú. ²⁰ ɱɱja, cavarõ mearo Jãmenijicũi cɱrõcavɱ, torojɱjarã ɱɱja no ĩmaro mácarõcavɱ bácvɱ ne ñájye boje. ɱɱja, Jãmenijicũi ɾõeva, Jesucristoi yávaiye méne beorĩ couɱicõjeimara aru Jãmenijicũi yávaiyede couɱcaipõeva máre torojɱjarã ɱɱja Jãmenijicũi ñájine ɗaiye boje nócvɱ bácvɱre. Ɔi ñájine ɗaiyede, bojedaiɱi na mácvɱre yópe ne ǎmeno ɗaiye báquepedeca ɱɱjare, arãjarama na.

²¹ Dinɱɱre cũináɱ ángele ɾaɱɱ cũinábo cãrabo ɱraborẽ, oteiyabeare cõoibore ɾaibore, ĩni dɱvarĩ jarɱvame jia ɱraɗai. Yópe arĩ, couɱáme:

—Yópe bíjaino maquiyébu no ĩmaro ɱrarõ Babilonia ǎmicarõ. Bɱjarĩ jãmenamu cojedeca cainɱɱa. ²² Ye jápurabequiyebu cojedeca no ĩmaro mácarõre ne yɱriaiye báque arpaque, flautaque, aru trompetaque máre. Ye cɱbenama cojedeca memeiɾõeva no ĩmaro mácarõre. Ye

jápurabequiye bu cojedeca no ĩmaro mácarõre ne cõoiye oteiyabeare cõoiboque, ne pãure ðarãjivũ. ²³ Ye pẽoibũ cojibequiye bu cojedeca no ĩmaro mácarõre. Que baru ñemiquiye bu nore. Ye pũũobena ma cojedeca no ĩmaro mácarõre. Que baru jápurabequiye bu cojedeca nore ne torojũve teiye báque põeva ne pũũoiyede. Nópe vaiquiye bu diĩmaro mácarõcavũre ne bojedairõeva parũrivũ b́acavũ caivũ arevũ ijãravũcavũ bojedairõeva pũeno. Nópe vaiquiye bu diĩmarocavũre jũjovavũ b́acavũre caivũ ijãravũcavũ Jesucristore jũ abevũre ne yavié ðaiye báqueque, áme ñai ángele.

²⁴ Ina Babilonia ãmicũriĩmaro mácarõcavũ b́acavũ ñájima ne boarĩ jarũvaiye báque boje caivũ ina Jũmenijicũi yávaiyede coyũcairõeva mácavũre, ina Jũmenijicũi põeva mácavũre, aru caivũ ijãravũcavũ boarĩ jarũvaĩmara mácavũre máre.

19

¹ No yóboi, járiacacũ yũ bujino urarõre yópe cũináyajubo obedivũ põeva ne yávaiye bujiépe. Cavarõ mearo Jũmenijicũi cãrõre jocarĩ járiacacũ náre, yópe arĩ codoboboiyede:

¡Alelúya! Mearore jínajarevũ Jũmenijicũre. Évacari jáve meadaibi põevare. Aru jáve meacũ bajube. Pũeno parũcube máre. Jáve majeracũ Jũmenijicũbe ã. ² Caiye ãi ðaiye métamu. Aru caiye ãi coyũiye jãvetamu máre. Ñájine ðaibi ico nomió õi baju bojedado b́acore ãtũvare urarõ ãmenore ðacoðo náque. Õ ãmeina ðare pũño mateáco caivũ ijãravũcavũque, cainoa joborõai

Jesucristore ju abevure ði ɯrarõ ãmeina ðaiyeque. Jãmenijicɯ ñájine ðaibi bojedayɯ ðre, ði boarĩ jarɯvaiye báque boje úre memecaivure. Que baru mearore jínajarevɯ Jãmenijicure, aima na.

³ Bediõva cojedeca codoboborĩ aima:

—¡Alelúya! Mearore jínajarevɯ Jãmenijicure. No ñmaro ɯrarõ êni dajocabevɯ cainɯmɯa. Que baru toabico porĩ mɯivɯ nore jocarĩ cainɯmɯa, aima na, mearore jívɯ Jãmenijicure.

⁴ Ina veinticuatro paivɯ bɯcɯva aru ina yóvaicɯvaivɯ arɯrivɯ mori tɯima joborõita mearore jínajivɯ Jãmenijicure, ñai dobacure jabocɯi dobarõ mearo coricacarõra, yópe arĩ:

—Quédecabu. ¡Alelúya! Mearore jínajarevɯ Jãmenijicure. Jãmenijicurecabe maje mearore jívɯ, aima na.

⁵ Dinɯmure jápurateavã apeno yávaino no dobarõ mearo coricacarõ yebare jocarĩ. Yópe arĩ, coyɯávã: Mearore jíjarã majeracɯ Jãmenijicure. Caivɯ úre memecaivɯ aru caivɯ arevɯ pðeva máre, ina quĩjina aru bɯcɯva máre, caivɯ úre pueðaivɯ, mearore jíjarãri úre, arĩ coyɯávã.

Juan ñi coyɯino ne torojɯve teinora Cristo, ove-jajĩcɯ ne aimɯ, ñi pɯɯbɯoiyede

⁶ No yóboi, járiacacɯ yɯ bɯjino ɯrarõre yópe cūináyajubo obedivɯ pðeva ne yávaiyere yópe cãratãcɯve ɯratãcɯve bɯjinope aru yópe ðpo tɯino pɯeno baju bɯjinope. Járiacacɯ náre, yópe arĩ codoboboivure:

¡Alelúya! Mearore jínajarevɯ Jãmenijicure. Maje jabocɯ Jãmenijicɯ parɯcɯ caivɯ pɯeno

jaboteni búyube caride. Que baru mearore jínajarevñ áre. ⁷⁻⁸ Eaiñ caride Cristo, ovejajĩcñ ne aimñ, ñi purubñoijáravñ. Jímarepaco bacoó meadaibico ñi baju. Maje jabocñ doicõjeimi õre meacaje lino ãmicaricaje docñcñbeni cojidicajede. Aru jēvari coyñĩ dicajedecabu yóre Jūmenijicñi pōeva ne ñaiye mére. Que baru torojurājarevñ maja. Torojurivñ maje ũmei mearore jínajarevñ maja Jūmenijicñre, aima na.

⁹ Dinñmñre ñai ángele, yóre arĩ, toivaicõjeame yñre:

—Toivajacñ mñ iyede: “Torojurājarama caivñ ina cutuimara mácavñ ne ñrajijere ayñ ñai ovejajĩcñi purubñoiyede torojñve teinoi”, áme ñai ángele.

Aru yóre arĩ, cuturĩ jaroáme:

—Iye ji coyñiye mñre caride Jūmenijicñi yávaiye jāvetamu, áme ñ.

¹⁰ Ji járiaiyede ñi nóre aiyede, ññatutacacñ yñ ñi cñboba yebai, mearore jíyurĩduyñ áre. Ūbenita yóre arĩ, mearore jícõjemeteame ñ yñre:

—Que ñabejacñ mñ. Yñ máre memecayñbu Jūmenijicñre mñpedeca aru mínñre páyñ máre, ina coyñivñ Jesús ñi yávaiyede jāvene ñajocabevñva pñ arevñ náre boarĩ jarñvaiyeta. Que baru mearore jíjacñ mñ maje jabocñ Jūmenijicñre cñinácñrata, áme yñre.

Ñai Espíritu Santo majide ñaibi caivñ ina Jūmenijicñi yávaiyede coyñcaipōevare, ne coyñrājijere ayñ Jesús ñi yávaiyede jāvene.

*Juan ñi coyũino ñai caballo bocũrã tubacũrã
(Jn 1.1, 14; Ap 13.1-18; 14.20; 17.14)*

¹¹ Dinũmũre jãcacũ yũ cavarõ mearo Jũmenijicũi cũrõ voainore. Aru nore jároteame cũinácu caballo bocũ. Ñai tubacũ úra bojedãibi põevare méque. Aru ãdamateibi méque ñi mauvare máre. Que baru útame jãve yávayũ aru méne ñayũ máre cainũmũa. ¹² Ñi yacorũa cojiteavũ yópe toa uruiyere. Cũvateame obeditarabũa jipobũ adaitarabũa ñi jipobũrã, ñi jaboteiye boje obediyajuboacavũre. Aru cũináro ãmiá toivaino mácarõre cũvateame. Ñbenita ñ cũinácuva majibi nore. ¹³ Doame ñi cuitótecaje pũenocacajede jiveque ñnuicaje bácarõre. Ñrecabe “Jũmenijicũi dápiainore coyũcũedacũyũ” ne aimũ. ¹⁴ Ñi yóboi daima ina cavarõ mearo Jũmenijicũi cũrõcavũ ãdamateipõeva tubarivũ caballova borivũrã na coapa. Aru doaima meacajea lino ãmicũricajea cuitótecajeare. ¹⁵ Ñai ne jabocũre etavũ ñi jijecamure jocarĩ cũináve boaicarove ñpũjidivepe. Diveque boarĩ vainĩ tũcũyũme caivũ ijãravũcavũ Jesucristore jũ abevũre. Ñrecabe jabotecũyũ náre parũéque. Aru ñvareca ñájine ñacũyũme náre yópe põeva ne vino úyãiboare piporĩ córore yuaiyere Jũmenijicũi jorojĩni jãiye boje náre, ne ãmeina teiye boje. ¹⁶ Ñai ne jabocũ ñi cuitótecajena aru ñi tõarũã máre yópe arĩ toivaino mateávũ: “Jaboteyũbe caivũ arevũ jabovare aru cõjeñũme caivũ arevũ cõjeipõevare máre”, arĩ toivaino cúteavũ.

¹⁷ Aru jãcacũ cũinácu ángele núcũre aviárã. Yópe arĩ, codoboboame parũéque caivũ ina cavavape raivũre, ina vũivũ cavarõ coricai, aviá ñi cũrõi

jāravu corica baji:

—Āradajarā. Cójijjarā āmuri yo javateino
 ɱrarō Jūmenijicɱi meadacaquinore mɱjare.
 18 Ina jabovare, aru churaravai jabovare,
 āmɱva parɱrivɱre, caballovarē, aru caballovarā
 tubarivɱre, yebacavɱre, yebacavɱ āmevɱre,
 quŷjinare, aru bɱcɱvare mǎre, caivɱ ne jiarɱare
 āradajarā, āme űai ángele.

19 Aru jācacɱ űai āme āimacɱ jijecɱcɱre aru
 caivɱ ina jabovare ijāravɱcavɱ boaipōevaque
 cójijivɱre ne boarŷdurājiyere aivɱ űai caballo
 bocɱrā tubacɱre aru ina áque cɱrivɱre mǎre.
 20 Űbenita űai āme āimacɱ jijecɱcɱ ne jēimɱ mateáme.
 Aru űai Jūmenijicɱi yávaiyede coyɱcaipōescɱre
 teyɱ, borocɱede coyɱyɱ, mǎre ne jēimɱ mateáme.
 Űrecabe pōeva ne đarŷ majibede đayɱ bǎcɱ
 jipocamia űai āme āimacɱ jijecɱcɱi jāinoi. Iye
 pōeva ne đarŷ majibede űi đaiyeque jɱjovame
 obedivɱ pōevare jipocamia. Ina cɱvarivɱ bǎcavɱre
 űai āme āimacɱ jijecɱcɱi toivaino mǎcarōre aru ina
 mearore jivɱ bǎcavɱre űai āme āimacɱ jijecɱcɱi
 pēreimɱre mǎre jɱjovame ű. Ina pɱcarāre jēni,
 jarɱvaimara mateima arɱrivɱra cǎreja toabo
 azufreque cūiméboi. Noi űai āme āimacɱ jijecɱcɱ
 aru űai Jūmenijicɱi yávaiyede coyɱcaipōescɱre
 teyɱ, borocɱede coyɱyɱ, ēnajarama cainɱmɱa.
 21 Aru caivɱ arevɱ náque ɱivɱrecabu űi boarŷ
 jarɱvaimara mǎcavɱ űai caballo bocɱrā tubacɱ ive
 boaicaroveque cɱvacɱ űi jijecamui. Aru caivɱ ina
 cavavape paivɱ javateni yapima na mǎcavɱ ne
 jiarɱa báquede.

20

Juan ñi coyũino mil paiũjua baju Cristo ñi jaboteiyena

(Mt 19.28; Lc 22.30; Ap 1.6; 5.10; 6.9; 13.16-17; 14.9)

¹ Jãcascu cũinãscu ángele ěmeñure cavarõ mearo Jũmenijicui curõre jocarĩ. Cuvateame ñi purui no llavede, ñi voaquinore aru biequinore máre no ãmũjũricobe ecoinore. Aru cũináme tãume dũcurimene máre cuvateame ñ. ² Jẽame ñai ãijuascu cuscure mamarũmũre pũ caride máre. Ñai ãijuascube abujuvai jabocũ. Diablo ãmicũbi ñ. Aru Satanás máre ãmicũbi ñ. Ñai ãijuacure jẽni bũoáme úre mil paiũjua baju. ³ Úre bũorĩburu yóbore, ñai ángele jarũvame úre no ãmũjũricobe jĩvui. Úre jarũvarĩburu yóbore nore, dicobe ecoinore bieáme llaveque. Jãjaro dãme dicobe ecoinore ñai ángele. Nóre dãme ñai abujuvai jabocure, ñi jujovabequiyere ayũ ijãravũcavure bediõva cojedeca pũ mil paiũjua vainĩburu yóboita. Dinũmũ maquinóre jodeimũ macũyũme obebejãravũa bajura.

⁴ Aru jãcascu jabovai dobarõa mearoare. Ina dobarivũ iye dobarõara maje jabocui ñájine dãicõjeimara mateima põevare, ne ãmeina teiye boje. Aru ina yaivũ bãcavũ ne coyũiye báque boje Jesús ñi yãvaiye méne aru Jũmenijicui yãvaiyede máre dajocabevũva ne ãmene jãcascu yũ. Na mácavũrecabu mearore jíbevũ bãcavũ ñai ãme ãimascu jijescũcure, aru ñi pẽpeimure máre. Aru ñi toivaino mácarõre máre cuvabeteima na mácavũ ne tãtũvarã aru ne pũgũarã máre. Nacajari

yainore jarɨvarĩ, arɨrivɨ teni jaboteima na Cristoque mil raiɨjɨa bajureca. ⁵ Nómu pɔeva ne mamarɨmɨ nasajaiye yainore jarɨvarĩ. Ɛbenita arevɨ ina yaivɨ bácvɨ nasajameteima cãreja pɨ diɨjɨa mil raiɨjɨa vainíburu yóboita. ⁶ Torojɨrãjarama ina Jãmenijicɨi nacovaimara yo mamarɨmɨ nacovaino yainore jarɨvarĩ. Námu Jãmenijicɨi pɔeva. Sacerdoteva barãjárama na, memecarãjivɨ úre aru Cristore máre. Jabotenajarama na Cristoque mil raiɨjɨareca. Que baru nɨmenajarama na toabo cūiméboi.

Juan ãi coyɨino Cristo ãi vainí tɨiyena abujuvai jabocɨre

⁷ Que baru mil raiɨjɨa vainíburu yóboi, ñai Satanás jodeimɨ macɨyúme. ⁸ Etacɨyúme dicobe ãmajɨricobede jocarĩ, jɨjovacɨnɨcɨyɨ pɔevare, cainoa joborɔacavɨre. Jɨjovacɨnɨcɨyúme ina Gog ãmicɨrɔcavɨre aru ina Magog ãmicɨrɔcavɨre máre. Ina pɔeva obedivɨ barãjárama yóre ẽpayabea cɨere jia ɨrada ẽcarɨã. Náre cójjjovacɨyúme Satanás, ne ãdamatenajiyere ayɨ. ⁹ Ina pɔeva obedivɨ cainoa joborɔare jocarĩ darĩ, cójjijini, nɨri jacotɨrãjarama Jãmenijicɨi pɔevare, ina boacáivɨre, aru Jãmenijicɨi ĩmarore, ãi jecɨrɔre. Ɛbenita toa ocainope tɨrĩ cavarɔ mearo Jãmenijicɨi cɨrɔre jocarĩ ẽni bíjaroquiyebe náre. ¹⁰ Aru ñai abujuvai jabocɨ, náre jɨjovayɨ básɨ, jarɨvaimɨ macɨyú toabo azufreque cūiméboi máre. Que teni vainí tɨquiyebe úre yóre ñai ãme ãimacɨ jɨjecɨcɨre ãi vainí tɨiye báqueredeca aru ñai Jãmenijicɨi yávaiyede coyɨacɨrɔcɨre teyɨ, borocɨede

coyuyre, máre. Noi ñájinajarama na járavure aru ñamine máre cainmna.

*Juan ñi coyino Jñmenijicni bojedaiyena yaivn
bácavure ne ðaiye báque bojede
(Mt 25.41; Ap 2.11; 3.5; 21.8)*

¹¹ Dinmure jásacu jabocni dobarõ mearo cūináro, urarõ borõ dobarõre aru ñai dobacure nora. Joborõ aru cavarõ máre bíjavũ. Járobeteavũ cojedeca. ¹² Aru jásacu ina yaivn bácavn caivure, quñinare aru bucavure máre, núrivure no jabocni dobarõ mearo urarõ jipocai. Paperatucuboa voaino mateávũ. Aru apetucubo paperatucubo máre, Jñmenijicni paperatucubo caivn ina járavn cūiméjáravn baquinóre cvarãjivn ñque ne ãmiáre toivaitucubo voaino mateávũ. Aru ina yaivn bácavn ñájcõjeimara mateima yóre ne ðaiye báquepedeca aru iye toivaiye cæpedeca ditucuboa paperatucuboi. ¹³ Caivn ina yaivn bácavn jia uradaí cáteima no jabocni dobarõ mearo urarõ jipocai. Aru caivn ina yaivn bácavn coreivn bácavn ne curõi máre cáteima no jabocni dobarõ mearo urarõ jipocai. Que baru caivn ina yaivn bácavn cáteima nore. Aru caivn ina ñájcõjeimara mateima yóre ne ðaiye báquepedeca. ¹⁴ Caride ina yaivn bácavn yainájarama cojedeca. Na mácavure coreino mácarõ jaravnaino mateávũ toabo cūiméboi. Ina yaivn bácavn yainájarama rñque, mamarum ne bajuque ijãravni aru no yóboi ne ñmeque toabo cūiméboi. No toabobu yóre jia urada uruinore urarõ baju. Nore ñájinajarama cainmna. ¹⁵ Caivn ina ne ãmiá toivaino cñvabevn bácavn ditucuboi, Jñmenijicni paperatucubo caivn

ina jãravu cũiméjãravu baquinóre cavarãjivu éque ne ãmiãre toivaitucuboi, nárecabu jaravaimara mácavu dibo toabo cũiméboi.

21

Juan ãi soyũino cavarõ tamarora aru joborõ tamarora

(Mt 25.41; Jn 4.10, 14; 7.37; Gá 4.26; 2 P 3.13; Ap 2.11; 3.12; 7.17; 19.7-8; 20.14)

¹ No yóboi, jácascu cavarõ mamarore aru joborõ mamarore máre. No cavarõ javecarõ mácarõ aru no joborõ javecarõ mácarõ máre bíjaiye bateávũ. Aru diya jia urada máre bíjaiya bateávũ. ² Aru jácascu no ãmaro pũeno mearo Jãmenijicui ãmarore, mamaro Jerusalén ãmicurĩãmarore. No ãmaro emene dávũ Jãmenijicui jivateino cavarõ mearo ãi curõre jocarĩ. Yóre nomió pũũbucocoðo õi meadaiyere torojure ðacoðo jámarepacu bacuyãre, nopedeca no ãmaro meadaino mateávũ torojure ðaquiyere aino Cristore. ³ Aru járiacascu apeno yávaino bũjino etaiyede no jabocui dobarõ mearo coricacarõre jocarĩ. Bũjiéque yóre arĩ, soyũávũ:

—Caride Jãmenijicui cãbi põeva que. Cucuyume náque. Aru nácarũravu ãi põeva marajárama. Jãmenijicuvacarĩ cucuyume náque. Ne mearore jímu macuyume ã. ⁴ Tũrecuyume caiye oride ne yacurãre. Torojure ðacuyume náre cainãma. Caiye javede cãe báque jave bíjavũ carĩ. Que baru põeva ye yaibénajarama. Chĩomenajarama. Obenajarama. Aru ijibequiyebu náre máre, arĩ soyũávũ.

⁵ Dinãture ñai dobacu jabocui dobarõ mearora, yóre arĩ, soyũáme:

—Caride caiyede mamae ðayũbu yũ, áme.

Aru yópe arĩ, toivaicõjeame yũre cojedeca:

—Iye yávaiye métamu aru jávetamu máre. Que baru toivajacũ mã iye ji yávaiyede, áme yũre.

⁶ Aru ñai dobacũ jabocũi dobarõ mearora, yópe arĩ, coyũáme:

—Quénoramũ. Yũrecabu mamarũmũcasũ aru yóbocasũ máre. Yũrecabu búyũ básũ, bubayũ máre. Que baru cãvũ yũ cainũmũa. Ácũ põesũ ñi ũcuiyũru, ãre jícyũmũ yũ oco bojecũbede no oco pĩaróino apũre ðaiocore jocarĩ. ⁷ Yópe mearo ðacasũyũmũ yũ ñai vainĩ tũyũre ãmenore jarũvarĩ. Ëi mearore jímvũ macũyũmũ yũ. Aru jímacũ bacũyũme ñ. ⁸ Ëbenita caivũ ina ñájiyũbevũ yũre boje ne jidũé boje, aru ina dajocaivũ ne jũ aiyede yũre, ina caijĩe ãmene ðaivũ, ina põesvare boarĩ jarũvaivũ, ina ãmeina ðaivũ aprevũque némarebũcũva ãmevũque, ina yaviéde ðaivũ, ina mearore jímvũ pẽreimarare, aru ina borocũrivũ máre, caivũ ina nũrajarama ne cũrãjinoi, no toabo azufreque cũiméboi. Que baru jẽvari coyũrĩ yópe ne yaiyere pũque nũrajarama na.

*Juan ñi coyũino mamaro Jerusalén ãmicũrõra
(Mt 5.8; Jn 8.12; Ef 2.20; 1 Jn 3.2; Ap 16.1; 21.23)*

⁹ No yóboi, cũinácũ ina siete paivũ ángeleva idũá siete paidũa jorogũa ñájiovaiye buidídũa jorogũare iye siete paie ñájiovaiyeque cũvarivũ básavũcasũ coyũcudame yũre. Yópe arĩ, coyũáme:

—Dajacũ. Jáðovacũyũbu mũre ico nomió pũrũbũocodore Cristo, ovejajĩcũ ne aimũque, áme yũre ñai ángele, áme.

¹⁰ Aru ñai Espĩritu Santo dápiaicõjeame yũre. Que teni ñai ángele nũvame yũre cãracũ ñmũjũricũ

puenoita. Noi curivuta, jãdovame yure no ĩmaro mearo baju, Jãmenijicui ĩmaro Jerusalén ãmicurĩĩmarore. No ĩmaro ěmene daino mateávũ Jãmenijicui jivateino cavarõ mearo ãi curõre jocarĩ. ¹¹ Jãmenijicui cãe boje nore, urarõ pẽoávũ no ĩmaro. Yõpe curabo cojidibo pare bojecuribore jãri javaiyoibo jaspe ãmicuribope pẽoávũ no ĩmaro. ¹² Pare ãmũjurido biaido cãteavũ no ĩmaro yõbore. Dido biaido cãvateavũ doce paicobea jedevacobea. Dicobea jedevacobearã toivaino mateávũ ne ãmiá ina doce paiyajuboa Israecavũ ne yajuboa ãmiá coapa. Aru doce paivũ ángeleva jãri coreivũ bateima dicobea jedevacobea coapa. ¹³ Yõbecuricobea jedevacobea cãteavũ caiyovaicãvaipũravũai coapa. Avia dainocapũravũ yõbecuricobea jedevacobea cãteavũ. Avia daino meapũravũ yõbecuricobea jedevacobea cãteavũ. Avia daino cãcopũravũ yõbecuricobea jedevacobea cãteavũ. Avia doinocapũravũ máre yõbecuricobea jedevacobea cãteavũ. ¹⁴ No biaido me jãjaro núvari ðaido bateávũ curava urava parurivarã. Doce paiva curava cãteavũ. Diva curavarã toivaino mateávũ ñje ãmiá ñja doce paivũ ñai ovejajicui yávaiye méne beorĩ coyucõjeimara ñje ãmiá coapa.

¹⁵ Ñai ángele yávayũ yure cãvateame cũinádo corevaiyo úruque ðaiyore, corevacũyũ no ĩmarore, dicobea jedevacobeare, aru biaidore máre.

¹⁶ No ĩmaro yõvaicãvaitõbũa cãteavũ. Caiye yõvaicãvaitõbũa cũinátureũ bateávũ. Æmũjurõ vaibóque cũinátureũ bateávũ. Æi corevaiyede coreóvame no ĩmarore pũcamil doscientos paikilometros baju ãmũjurõre, pũcamil doscientos

paikilometros baju joarõre, aru pucamil doscientos paikilometros baju urarõre máre. ¹⁷ No yóboi, corevame no biaidore máre. Yópe põeva ne corevaiyepe sesenta y cinco paimetros baju corevame no biaidore.

¹⁸ No biaido ðaino mateávũ jaspe ãmicuriva cãrava bojecurivaque. Aru no ãmaro ðaino mateávũ úru me baju docucubeque. Que baru jivarupe paino ubenita jãri javaiyoino mateávũ.

¹⁹ No ãmaro jãjaro núvari ðaino mateávũ cãrava urava parurivarã. Aru divarã cúteavũ apeva bojecuriva meava baju. Doce paiva cãrava bojecuriva cúteavũ. Diva mamarumucava ãmaro núrivarã jaspe ãmicuriva bateávũ. Apeva cutuiva ãmaro núrivarã zafiro ãmicuriva bateávũ. Apeva cutuiva ágata ãmicuriva bateávũ. Apeva cutuiva esmeralda ãmicuriva bateávũ. ²⁰ Apeva cutuiva ónice ãmicuriva bateávũ. Apeva cutuiva cornalina ãmicuriva bateávũ. Apeva cutuiva crisólito ãmicuriva bateávũ. Apeva cutuiva berilo ãmicuriva bateávũ. Apeva cutuiva topacio ãmicuriva bateávũ. Apeva cutuiva crisoprasa ãmicuriva bateávũ. Apeva cutuiva jacinto ãmicuriva bateávũ. Aru diva piniducava ãmaro núrivarã amatista ãmicuriva bateávũ. ²¹ Dicobea doce paicobea jedevacobea ðaino mateávũ perla ãmicuriva bojecuriva cãravaque. Caicobea jedevacobea coapa cũináva perla ãmicurivaque ðaino mateávũ. Aru dima no ãmaro urama ðaino mateávũ úru me baju docucubeque. Que baru jivarupe paima, ubenita jãri javaiyoina, mateávũ.

²² No ãmaroi jãmetecacu Jãmenijicui cãramine. Caino no ãmarore Jãmenijicui cãrami cubeteavũ.

Maje jabocũ Jũmenijicũ parucũ caivũ pũeno cũbi caino no ĩmaroi. Aru Cristo, ñai ovejajĩcũ, máre cũbi caino no ĩmaroi. Que baru Jũmenijicũ cũrami jaũbevũ nore. ²³ Aru jaũbevũ aviá aru aviá ñamicacũ máre ne pẽoiye nore. Jũmenijicũ cũe boje nore, ƣrarõ pẽoávũ no ĩmarore. Aru ñai ovejajĩcũ pẽoibũpe pẽoñũme nore. Que baru aviá aru aviá ñamicacũ máre jaũbema na nore. ²⁴ Caivũ põeva cainoa joborõacavũ vaivárãjarama no ĩmaro miadáaque. Aru caivũ jabova davarãjarama caiye ne cũvaede, ne tãutũrare máre no ĩmaroita. ²⁵ Caijãravũa no ĩmaro jedevacobeá voaicobeá baquiyébu. Aru ñami cũbequiyebu nore. Que baru no ĩmaro jedevacobeá ye biebecobeá baquiyébu cainũmũa. ²⁶ Caivũ põeva cainoa joborõacavũ davarãjarama caiye ne cũvaede, ne tãutũrare máre no ĩmaroita. ²⁷ Ũbenita ye ãmeno cũbequiyebu nore. Ye põeva cũyojeda teivũ aru borocũrivũ máre ecobenajarama nore. Quénora caivũ ina cũvarãjivũ jãravũ cũiméjãravũ baquinóre Jũmenijicũque ne ãmiáre toivaiye báque boje ãnitucubo, ñai ovejajĩcũ paperatucuboi, ecorãjarama nore.

22

¹ No yóboi, cojedeca ñai ángele jãdovame yũre cũináda jiare. Diya jia meada cojidiya etaivũ no jabocũ dobarõ mearore, Jũmenijicũ dobarõre aru ñai ovejajĩcũ máre ãi dobarõre jocarĩ. Diya jia apũre ðaivũ põevare mamaũmeque. ² Diya jia bejãivũ ma ƣrama coricai no ĩmaro Jũmenijicũ ĩmaroi. Aru diya êcarũai caipũcarũravũai jocũcũa apũre ðaicũa cũvũ. Caiaviava jẽijãravũa eaiivũ. Que baru doce paitũvaboa caiũjũa coapa jẽidũare

jívũ dicuá jocũca. Aru dicuá jocũca yoca meadaivũ caivũ p̄evare cainoa jobor̄õacavũre. ³ No ĩmaroi ye cãbequiyebu caiye iye jorojĩni jãre ðaiye Jũmenijicũre. Que baru ye âmeno ñãjine ðaino p̄evare cãbequiyebu nore. No jabocũ dobarõ mearo, Jũmenijicũ dobarõ aru ñai ovejãjĩcũ dobarõ máre, cãquiyebu no ĩmarore. Aru Jũmenijicũre memecaip̄õeva mearore jínajarama úre. ⁴ Ñi jivare jãrajarama na. Aru ñi ãmiãre toivaino maquiyébu ne tãtãvarã. ⁵ Ñami cãbequiyebu nore. Maje jabocũ Jũmenijicũ miadãre ðacacũyũme nócavũre. Que baru jaũbequiyebu náre p̄õibũa aru aviã máre. Aru nócavũ jabotenajarama jãravũ cũiméjãravũ baquinóre.

Juan ñi coyũino Jesucristo copaidacũyũre ijãravũi bedióva cojedeca

(Jn 4.10, 14; 7.37; Ap 1.8, 17; 2.8)

⁶ Dinũmũre ñai ángele, yópe arĩ, coyũãme yũre:

—Iye ji yãvaiye mêtamu aru jãvetamu máre. Maje jabocũ Jũmenijicũ, ñai majide ðayũ bácu ina ñi yãvaiyede coyũcaip̄õevare, daroáme yũre ñi ángelede, ñi jãðovaquiyere ayũ úre memecaivũre iye vaiquiyere jaúede maumejiena, áme ñai ángele yũre.

⁷ Aru Jesúvacari yópe aibi:

—Jãjacũ. Maumejiena dacũyũmu yũ. Torojãrãjarama caivũ me jápiarĩ jũ aivũ caiye iye Jũmenijicũ yãvaiyede coyũcaiyede toivaiye báquede itucubo paperatucuboi, aibi Jesús.

⁸ Yũ, Juan, járiacacũ aru jãcacũ caiye iye ji toivaiye báquede. Diede jápiarĩ aru jãriburu

yóboi, ñaʉtatacasu yu ñai ángele ñi cuboba yebai, ñai jáðovañu mácsu yure caiye iyede, mearore jíyuríduyu úre. ⁹ Ubenita yópe arí, yure mearore jíçõjemeteame úre:

—Que ðabejascu mu. Yu máre memecayubu Jūmenijiscure mupedeca aru mínvpe ráyu máre, ina Jūmenijicui yávaiyede coyūcaipðeva, aru nápe raivū máre, caivū ina me járiarí ju aivū caiye iye toivaiye báquede itucubo pape ratucuboi. Que baru maje jabocu Jūmenijiscure cūinácura mearore jíjacu mu, áme yure.

¹⁰ Aru yópe arí, coyūáme yure cojedeca:

—Joabejñotamu vaiquíno yópe iye toivaiye báqueredeca ditucubo pape ratucuboi. Que baru yavebejascu pðevare jocarí caiye iye Jūmenijicui yávaiyede coyūcaiyede toivaiye báquede itucubo pape ratucuboi. ¹¹ Dinamure caiye iye nópe vaiquínamure, ácu pðescu ãmescu baru, ãmenore ðare ñiye jaivū úre. Aru ácu pðescu ãmescu baju baru, ãmeno bajure ðare ñiye jaivū úre. Ácu pðescu meascu baru, mearore ðare ñiye jaivū úre. Aru ácu pðescu meascu baju baru Jūmenijiscure ñi memecaiye boje, mearo bajure ðare ñiye jaivū úre, áme yure ñai ángele.

¹² Bedióna cojedeca Jesús, yópe arí, coyūáme:

—Jájascu. Maumejiena dasnyumu yu. Davasnyumu caivū pðevare ne bojede, bojedascuyū caivure yópe ne ðaiye báquere náre coapa. ¹³ Yurecabu mamarumtasacu aru yóbocasū máre. Yurecabu scscu básu caiyede cuedaquiye jírocái aru scscuyū caiye cūiníburu yóbore. Aru yurecabu

búyи báсн, bubayи máre. Que baru сыви уи cainиmиa.

14 'Torojưrãjarama caivи ji meadaimara ne ãmene jaruvaiye báque boje yópe ne jaruvaiyepe docиre ne joaiyede ne cuitótecajeare. Nárecabu ãicõjeimara márajivи dicи jocиcи aрүre ðaicи jëidиare. Aru nárecabu ecoicõjeimara márajivи no ïmaro jedevacobeai. 15 Ёbenita no ïmaro jedevai mautenajarama caivи ina ãmena baju, ina yaviéde ðaivи, ina ãmeina ðaivи aрevиque némarebүcиva ãmevиque, ina põevare boarĩ jaruvaiви, ina mearore jívи pëpeimarare, aru ina borocиrĩ jиjovaiвиrivи aрevиre máre, áme Jesús.

16 Aru yópe arĩ, соуháme Jesús cojedeca:

—Yи, Jesús, darocasи ñai ángelede, ãi соуиқийере ауи caiye iyede мүjare, үүre jи aivүre, мүje cójjinoai. Yүrecabu ñai jabocи David báснi pãramecи. Aru үүrecabu ñai abiácorи pëõи miadáre dayи, áme Jesús.

17 Ñai Espiritu Santo “Dajacи”, ayube Jesúre. Aru ico ovejajĩснi márepaco “Dajacи”, adobe Jesúre. Aru caivи ina járiaivи diede “Dajacи”, ajarãri na máre. Yópe сũiñóimara ne pare úcuiүere ocore, nopedeca мүja нийүrivи baru Jүmenijicи сүrõi, pare үjarã Jesúre. Ёtame yópe oco aрүre ðaiocope. Caivи ўre иrivи Jүmenijicи сүre ðaimara marajárama ãi сүrõ mearoi cainиmиa bojecиbeda.

18 Yи, Juan, mearo ðaicõjeivи paredeca caivи ina járiaivүre caiye iye Jүmenijicи yávaiyede соүиcaiyede toivaiye báquede itucubo paperatucuboi. Põecи ãi toivaru apejĩene

ересууи iyeque, Jāmenijicū p̄eno baju ñájine
 đacūyūme úre iye ñájiovaiyeque, соуиye báquede
 ditucubo paperatucuboi. ¹⁹ Aru p̄escū ũi tūreni
 jarūvaru apejīene itucubo paperatucuboquede,
 iye Jāmenijicūi yāvaiyede соуиcāiyede toivaiye
 báquede, Jāmenijicū úre āicōjemecūyūme
 ap̄ure đaijocūcū jēidūare. Que baru me cūgī
 bujabecūyūme Jāmenijicūque cainūmūa. Aru
 Jāmenijicū cūicōjemecūyūme úre no ĩmaro mearo
 bajure. Dicū jocūcūgā aru diīmarora máre соуиno
 mateávā itucubo paperatucuboi.

²⁰ Ñai caiye diede соуиуи aibi:

—Maumena đacūyūmu, aibi.

Que bajarōri. Mū, maje jabocū Jesús, đajacū.

²¹ Maje jabocū Jesucristo mearo đacajacūgī
 mūjare bojecūbeda ũi me boje. Quédecabu.
 Quénoramu.

Majepacá jūmenijicui yávaiye mamaene coyñitucubo

New Testament in Cubeo (CO:cub:Cubeo)

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cubeo

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Cubeo [cub], Colombia

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Cubeo

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,

lxxx

please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

dbd749ed-4c37-5cd8-b20e-caf1f8ff5885